

LUMEN

1939

Hea on õppida

meilt ostetud
koolitarvetega

K.-Ü. „RAHVAÜLIKOOI“

TALLINN,

HARJU 48

PÄRNU 10

PAUL MICHELSON

Müürivahe 9

soovitab igasuguseid
kooli- ja vormimütse

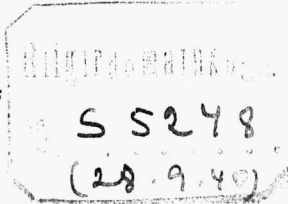
LUMEN

TALLINNA PRANTSUSE LÜTSEUMI KULTUURRINGI AJAKIRI

TOIMETAJAD: S. KIIVET, P. AARNE, Ä. ARDER

Kevad 1939

Paul Arne
Kultuurringi esimees

Viis aastat

SEE oli märtsi kuus, viis aastat tagasi. Mäletan selgesti seda päeva, kui meie praeguse Kultuurringi asutajad ilmusid ühel vahetunnil koridori — kõigil käes pakk „Lumen’it“.

Meie, praegune õpilaspõlv, ei osanud sel ajal veel õigesti hinnata seda rõõmu, mis valdas neid, kes pakkusid säravate nägudega müüa oma trükitud vaimusünnitusi. Siiski märkasime kõik — seda peeti koolis suursündmuseks. Oli see ju esimene ajakirja number meie kooli ajaloos, mis ilmus õpilaste omal algatusel.

Esimene „Lumen“, mis sisaldas ainult kaksteist väikest trüki-lehekest, oli teerajajaks oma järgnevatele vendadele.

Lahkusid tulihingelised ajakirja asutajad. „Lumen“ pärandati järgnevale põlvele. Nii on see kestnud aasta-aastalt, kuni tänini.

Praegused ajakirja toimetajad kõhklesid kaua, enne kui julgusid käsi külge panna. Head tahet ja indu oli palju, ent mitte head kaastööd.

Oodati. Räägiti. Ja jällegi oodati.

See tasus end. Lõppeks tuli kaastöö. Varsti oli teda üleliigagi. Algas intensiivne töö. Otsiti üles kõik eelmised „Lumen’id“. Loeti. Lehitseti. Otsiti vigu, et neid vältida.

Püüdsime teha kõik oma parema arusaamise järgi. Kuid kas suudab praegune „Lumen“ täita temale pandud lootusi? — on ta ju esimene küesolevalt põlvelt.

Kõik, mis jääb puudu väärtuslikust „Lumen’ist“, peaks tasa tegema see tahe ja tarm, millega seda ajakirja tehti.

Lubatagu mul siinjuures avaldada sügavaimat tänu Kultuurringi nimel kõigile kaastööhisile ja kõigile neile, kes hea nõu või majandusliku toetusega aitasid soojalt kaasa „Lumen’i“ ilmumisele.

PRANTSUSE VAIM JA MEIE

PEALTNÄHA kaks ligilähedast asja. Sest on ju lütseum peamiseks prantsuse kultuuri levitajaks meie kodumaal. Ja meist, lütseumi õpilasist, on mõnel kujutlus kui poolprantslasist. Avalikkuses on olnud koguni hääli, mis lütseumi-taolisi koole on pidanud eestlaste ümberrahvustamise asutusiks.

Meie lütseumi õpilastena teame nende kartuste naeruväärsust. Küll näib aga häda olevat sootuks vastupidine — seda prantsuse vaimu, kõige prantsusliku austust, mida peaks omama igaüks meist, on märgata võrdlemisi vähe.

Lütseumi ülesandeks on meile anda 12 aasta jooksul prantsuse keele oskus; selle rakendamine praktilisse ellu on aga meie ülesanne. Meile on prantsuse keele näol antud võti, mis võimaldab meile pääsu prantsuse kultuuri ammutamatute rikkuste juurde. Ja asugu meist keegi missugusele alale tahes — erialaline kirjandus on talle möödapääsmatult vajalik. Seni on meie haritlaskonna võõrkeelse kirjavaral moodustanud peamiselt saksa- ja venekeelsed raamatud. Meil on otse kohuseks murda see ühekülgne traditsioon, mis on hädaohuks meie kodumaa kultuurilisele iseseisvusele. Meile jääb suureks ülesandeks eesti edaspidises vaimses arengus rakendada prantsuse kultuuri sel määral, nagu see oma taseme pooldest seda väärrib.

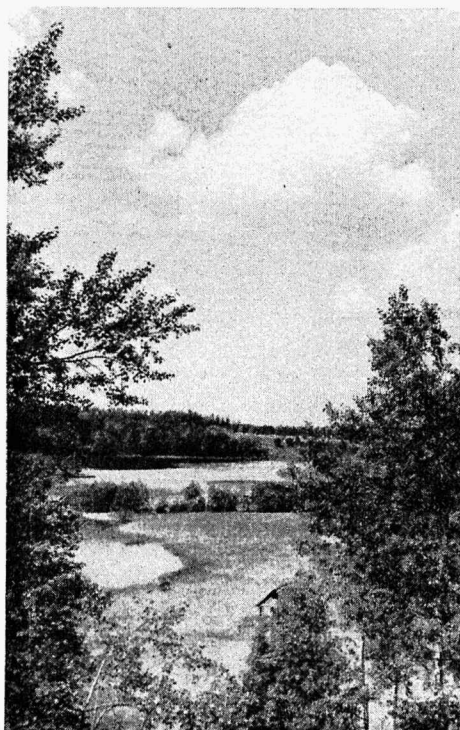
Et seda tõhusat relva — prantsuse keelt — eluvõitluses tagajärjekalt kasutada, seks peaksime juba nüüd omal käel tutvuma prantsuse kirjandusega ja prantsuse vaimu suurusega. Kooli prantsuskeelne raamatukogu suudab meie nõudeid täiel määral rahuldada. Kuid prantsuskeelsed raamatud koitavad praegu kogus — õpilaste huvi nende vastu on vähem kui leige. Meie loeme, nagu vastavad ankeedid seda näitavad, saksakeelseid raamatuid mitumitu korda rohkem kui prantsuskeelseid. Et esimesi loetakse, pole muidugi taunitav, aga et prantsuskeelsed raamatud lütseumi õpilaste lektüüris moodustavad vaeslapse osa, on kurb.

Alul prantsuskeelsete raamatute lugemine kujuneb rohkem sõnastikus tuhnimiseks, ent juba tosina raamatu järele muutub see mõnuks, millest pärast raske loobuda. Tähtis on ka endale jõukohase ja huvipakkuva autori valimine; ses asjas annavad meile lahkelt nõu meie prantsuse keele õpetajad.

Teine prantsuse keele rakendamise moodus — huvipakkuv ja ühtlasi ka kasulik — on kirjavahetusse astumine prantsuse või mõne Prantsuse asumaa kooliõpilasega. Näite sellest näeme tänavuses „Lumen'is“ ühe Alžeeria õpilase kirja näol meie kooli õpilasele. Kiri maalib meile toreda pildi prantsuse tütarlaste koolist ja tutvustab meile seni võõrast ja tundmatut prantsuse õpi-

Einu Jürgens

5. progüm. kl.

KEVAD

TALV oli pikk, nii et ta juba tüütas nii suuri kui ka väikesi inimesi. Lumevaip kattis maad ja kõik oli külm ning vaikne kui surnud. See olukord kestis kaunis kaua. Inimesed tüdinesid. Eriti rahu- tuks muutusid nad, kui pärast jõulupühi käre külm hakkas näpistama inimesi mitte ainult väljas, vaid ka toas, kui küttetagavara oli vähevõitu. „Peaks kord tulema kevad!“ ohkasid nad. „Maa, ärka üles talveunest! Päike, tõuse kõrgemale! Varblased sirtsuvad juba väljas ja otsivad toitu.“ Nõnda mõtlesid noored ja vanad.

---

laste elu. Isiklik kontakt prantsuse noortega lähendab meid enam prantsuse vaimumaailmale, tutvustab meile sealseid olusid ja arendab meie kirjutamisoskust nende emakeeles.

Õppida sügavamalt tundma prantsuse kultuuri — see oleks me tänu Prantsuse riigile, kes me kooli on tänuväärse hoolega toetanud, annetades miljoneid ja õppeabinõusid, milledest teised koolid võivad ainult unistada (hinnalised gravüürid, helifilmiaparaat!).

Ja ka meie vastutusrikas missioon kodumaal — prantsuse vaimu näol uue vere toomine meie ühekülgselt mõjustatud kultuur- ellu — kohustab meid intensiivsemalt töötama prantsuse kultuuri ja mõttelaadi tundmaõppimisel.

Päike halastas. Ta kutsus kaasa soojad õhuvoolud, mis sulatasid lumehanged. Ka soe tuul puhus üle lumelagendikkude. Selline tegevus ei meeldinud küll hästi suusatajatele. Eriti pahane oli nende pere, kui pühapäeviti sadas vihma. Tõmbas see ju nende kavatsusest väljas viibida kriipsu läbi.

Talvine lumevaip linna ümbruses muutus alatasa õhemaks. Viimaks vaatas maa oma mustade silmadega päikesele nagu päästjale vastu.

Vahetevahel kattus taevas ka paksude pilvedega, puhus vali põhjatuul, kuid see oli ainult ajuti.

Kui päike märkas, et pilved ei suuda oma vihmapiiskadega küllaldaselt ruttu koristada lund, tõrjus ta pilved eemale ja asus ise tegevusse. Ega tal olnudki enam suurt teha: kõrged lumehanged olid kadunud; lumavedajad olid need aegsasti toimetanud linna taha. Ka kesklinna tänavatelt oli jää koristatud. Päike sulatas nüüd kõrvaltänavatel seda jääkoorukest, mida politsei nõudel ei lõhutatud ega koristatud. Linnaäärsetel tänavatel võis nüüd sageli näha lapsi, kes ei läbenud püsida toas, vaid kükitasid veekraavide ääres, külmetasid, ise sagedasti põlvini märjad, vabastasid kraavis jooksvale veele vaba tee järgmise roiskvee torustiku avauseni, kuhu koliseses kadus vesi.

Ilusa ilmaga hommikuti lõõritab lõokene sinetavas õhus, kuna raagus puudel siin ja seal vilistavad kuldnokad, siputavad tiibu ja laksutavad keelt. Kõrvalteede ääres asuvatest lautadest kuuldu vahetevahel loomade rahutuid hääli; nad on tüdinud laudas viibimisest ja tahaksid tulla välja. Aeg aga on varane, puudub rohi ja varsakabjad pole veel hakanud õitsema. Ainult pajudel on „uted“ ilmunud nähtavale.

Mõnes üksikus aias linna serval leidub ka mesipuid. Siin on juba märgata elu: sisse ja välja, siia ja sinna lendavad ilusa ilmaga mesilased. Vaatan, kuhu seavad nad oma sihi. Lähedane pajupõõsas on nende saagikohaks: siin kogutakse üksikutelt pajutibukestelt õietolmu. See viiakse koju ja valmistatakse sellest mett.

Ka linnaserval elutsevad majaomanikud ja majahoidjad on tööl: siin parandatakse aeda, seal asendatakse vana kõdunenud aiapost uuega, ühes kohas on vististi külma kartvad inimesed tee äärest mõne aiaplangu-laua kaasa võtnud. Nende asemele pannakse uued. Tusane on peremees, et tuleb kanda kulu, pahane on majahoidja, et tuleb teha tasuta tööd: kuulub ju majaümbruse korrashoid majahoidja otsekoheste kohustuste hulka. Eemal kaugemal parandab keegi vanaldate härra aiavärvat. Korraldamist on märgata seal ja teal, kuid suured tööd on alles algamas. On maa täiesti tahenenud, siis algavad tööd aias. Siin seatakse taime-lavad korda, seal täidetakse uusi lavasid sõnnikuga. Mõnes kohas puhastatakse puid, teisel harvendatakse põõsaid. Hiljem algab aga peenarde tegemine: varased viljad vaja maha külvata...

Nii ligineb meile kevad. Vaikselts. Salaja.

Peagi kaob viimne lumeraas. Peagi on kohiseses kadunud kevadised veed. Algab looduse taassünd. Ilusaim aeg — kevad.

Varsti laulab miljoniliste erivarjunditega lindude keel pühalikku ülemlaulu Loojale.

Seda kuuleme ka meie ja ka meis endis — meie südameis — pakatab midagi: ka meis endis puhkeb kevad.

KALAPÜÜK

KOGU suvituskoht kannatas kalastamismaania all. Kes mitte otseselt, see vähemalt kaudselt. Perekonnapead kadusid juba päikese tõusu ajal kodust, sest nad teadsid, et kaladel on kombeks sel ajal einetada. Perekonna võsud ja võsukesed eelistasid aga magada ja rahuldusid sellega, et nad kalade lõunaote ajaks jõe äärde jõudsid. Selle eest viibisid nad seal, õngeritv peos, terve päeva, tulles vaevalt koju lõunale. Vaesed mammad aga käisid kogu päeva piinatud nägudega ringi, sest nad muretseisid nii üliväga oma „maimukeste“ pärast, ja jooksid mitu korda päevas jõe äärde vaatama, kas keegi neist mitte upunud pole.

Ka meie perekonnas leidus säärase haiguse haletsemisväärseid ohvreid. Esimene oli kohe minu paar aastat noorem õde. Igal hommikul enne kodust lahkumist toonitas ta emale, et see lõuna eest ei muretseks. Kaladest jätkuvat. Tema jutu järgi „headest kohtadest“ ja õngitsemise kergusest pidanuks ta koju tooma kilode kaupa ahvenaid ja haige. Kuid imelikul kombel leiti tema kilupangest ainult paar viidikat ja särjepoega. Oma ebaõnne seletas ta sellega, et kalastajaid ja „muidu õngitsejaid“ olla säärase pisikese jõekese kohta liiga palju: kalad saavat ju ka kord otsa. Tema armetu saak rändas harilikult veski kassile. Kuid see

ei võtnud vaevaks neid nuusutadagi, sest mu õde polnud kaugeltki ainuke, kes kassi armuandidega austas.

Järgmine ohver oli minu 4-aastane vend. See tuli ühel hommikul minu juurde, puuoks ja tükk nõõri peos, ning palus, et ma talle ka õnge meisterdaksin. Mängisin siis lahket õde ja täitsin tema palve. Ainult kõvera puuoksa asemel võtsin korralikuma ridva. Konksumis panin otsa kõverakskeeratud nõõrnoela. Vend oli ülirohõmus. Aga kui ma arvasin, et sellega on siis tema tagasihoidlikud soovid rahuldatud, siis eksisin. Ma pidin ta jõe äärde viima ja vaatama, kuidas ta kalu püüab, ehk ema käsu järgi: valvama, et ta mitte vette ei kukuks.

Viisin ta siis teiste juurde jõe äärde. Seal oli õngitsemine (mitte kalapüüdmine) täies hoos. Vahetpidamata tõmmati õng välja, pandi uus leivaraasuke otsa (vihmaussid olid sel põuasel ajal liiga haruldased) ja visati uuesti sisse. Kalu, õigemini kalakesi oli üsna rohkesti sööda ümber „laveerimas“. Kuid nad olid kõik nii hästi vanemate poolt välja õpetatud, et nad otse mustakunstniku osavusega leiva konksumis ümbert ära näksisid. Nähtavasti eelistasid nad vedelas olekus ümbrust gaasilisele.

Õngitsejad märkasid varsti, et neil ei „vea“, ja piilusid vargsi minu poole. Naeratasin pilkavalt: „Pole ka ime säärase õngitsemise

juures. Te ei tõmba ju õigel ajal õnge välja! Ja leivaraasuke on teil ka liiga suur!“ Mulle vastati kohe mitmest kohast korraga: „Katsu ise. Ja siis alles õpeta meid, kes me juba terve nädal seda ametit harrastame. Veame kas või kihla, et sinulgi paremini ei lähe kui meil.“ Naeratasin nii üleolevalt kui veel vähegi sain. See valas nagu õli tulle. „Veame kihla jah! Olen kindel, et sa tunni aja jooksul ainustki kala kinni ei püüa!“ — „Ohoo! Palun väga. Kas te tõesti arvate, et ma nii vilets olen, et mõnda viidikatki kätte ei saa.“ — „Veame siis kihla!“ — „Oota, oota ikka veel. Andke mulle pisut mõtlemisaega, siis vastan lõplikult.“

Teised pöörasid näod uuesti kalda poole; mulle aga näis, et nad nagu pisut muigasid. Arvasid vist, et ma juba kartma lõin. Hakkasin siis seda õngitsemise protseduuri täpsemalt jälgima. Veendusin, et see polegi nii keeruline kunst. Viiminutilise uurimise järele julgesin teatada oma nõusolekust.

Keegi laenas mulle oma õnge. Koha võisin oma soovi järgi valida. Käisin tükk aega jõe äärt mööda edasi-tagasi. Ei teadnud ju, missugust kohta eelistatimaks pidada. Lõpuks valisin sellise, kus põhi paistis ja kalad hästi näha olid.

Asetusin kalda servale istuma, tunnistajad kaares minu taga. Õng oli mu kõrval maas. Palusin sööta. Selle eest oli ka muretetud. Mulle ulatati tükk leiba, tükk saia ja üks kilukarp mullaga. Ma küsisin siis, et kas muld on kalade õritamiseks ja ligitõmbamiseks. Mulle vastati suure uhkusega, et seal sees olevat peidus üks vihmauss.

Panin leivakuulikese otsa ja katsusin õnge sisse pista. Aga see polnud nii kerge toiming. Kork jäi ikka üsna kalda lähedale ujuma. Siis katsusin suurema hooga heita; see andis hoopis negatiivseid tulemusi: nõör läks sõlme ja keerdu, ja mässus ümber ridva. Seal meenus mulle, et mõned viskavad õnge vette ka üle pea. Katsusin siis sedamoodi. Esimesel korral sattusin ise õnge otsa, teisel korral üks juuresolejaist; kolmandal aga maandus nõõriots õnnelikult keset jõge ja vajus aeglaselt põhja poole. Ainult kork jäi veepinnale õõtsuma.

Istusin siis ja vahtisin, kuidas kalad nagu karusselliga ümber sööda tüürlesid. Niipea kui üks neist leivaraasukest puudutas, tõmbasin õnge välja. Selle peale kuulsin kohe tagant naerukihinat. Seda ei võinud enam juhtuda. Otsustasin õnge välja tõmmata ainult siis, kui kala sööda suhu võtab. Aga kalad ei mõtelnudki seda teha. Nad ainult näksisid. Varsti oligi leib otsast kadunud. Panin siis uue. Kuid kui hoolas ma ka ei olnud, kala ma otsa ei saanud.

Pool tundi oli juba möödas, aga õnn seisis ikka veel eemal ja naeris, mulle appi ta ei tulnud. Leivatükk hakkas juba lõppema. Otsustasin siis saiaaga proovida. See ikka nagu peenem toit, ehk maitseb kalalegi paremini. Aga võta näpust! sai lagunes juba enne õnge otsa panemist ära.

Viimane lootus oli veel vihmauss. Urgitsesin sõrmega kilukarbis, kuni puutusin millegi libeda ja vingerdava vastu. Jälkus ahistas mu südant. Ussi pidin vististi tükkideks tegema. Vaatasin ahas-tava pilguga ringi. Kujutlesin juba, kuidas ussi neli neljandikku minu peopesal ringi vähkrevad ja

vingerdavad, igaüks ise suunas. Hirmus! Ulatasin õnge ja ussi kellelegi ja palusin, et see ussi otsa paneks: mina seda ei oskavat. Ise nautisin niikaua loodust: vaatlesin helesinist taevast, rohelist aasu, kollaseid põlde ja punaseid majakatuseid.

Kui mulle õng tagasi ulatati, viskasin sööda vette, ilma et ma sinnapoole oleksin vaadanud. Tahapoole ei julgenud ka vaadata, seal piinles kolmveerand ussi.

Vihmaussil ei olnud ka suuremat edu (kui mitte selleks lugeda seda, et nad otsast rutem ära kadusid). Kas või nuta! Võtsin kokku terve oma olematu oskuse; ütlesin vahetpidamata eneses: „Ma saan ühe kala kätte! Ma saan ühe kala kätte!“ Aga ka Coué meetod ei aidanud.

Seal hüüdis äkki keegi: „Tund on läbi!“ Kõik jäid surmvaikseks ja vaatasid minu poole. Siis aga pääsesid nende keelepaelad lahti. Kõik rääkisid korraga. Nagu koolis kirjatöö ajal, kui õpetaja minutiks klassist lahkunud. Ainult mina vaikisin. Viimaks pöörasin neile selja ja õngitsesin näiliku südamerahuga edasi. Teised nagu vaikisid pisut, aga siis jätkasid veel suurema hooga. Selle sumina ja kära hulgest püüdis mu kõrv kinni mõned laused, mis kõlasid umbes järgmiselt: „Mis sa enam püüad!“ — „Sa oled ju kihlveo kaotanud!“ — „Ega sa nüüdki ühtegi saal!“ — „Anna silmapilk mu õng siia!“ — „Näe, nüüd on vihane ka veel!“

See hakkas juba närvidele käima. Ütlesin lõpuks hästi valju häälega: „Mina siit jõe äärest enne ei lahku, kui mul kala otsas on.“ Pöördusin uuesti ümber ja kujutasin viiel järgneval minutil kreeka raidkuju. Veendunud, et enam miski asi minu peale ei

mõju, hajusid teised laiali. Ainult minu pisike vend ei jätnud mind maha, vaid istus minu kõrvale ja pistis omagi õnge vette.

Istusin nii veel tund aega. Muidugi tagajärgedeta. Vahetevahel tuli jälle keegi vaatama, kuidas mul ka „veab“. Aga pöördus varsti teiste juurde tagasi. Sealt „teiste juurest“ oli kuulda energilist sosistamist, ja kui ma paar korda „kogemata“ sinnapoole juhtusin vaatama, siis nägin, et ka minu poole piiluti kaunis ohtralt.

Varsti märkasin, et leib oli otsas. Panin õnge kalda servale (konks jäi muidugi vette) ja jooksin koju uut tükki tooma. Kui ma umbes veerand tunni pärast tagasi jõudsin, nägin juba kaugelt, et kork oli vee all. Ega ometi... Kaugemale ei julgenud mõelda. Hakkasin jooksuma. Ise mõtlesin, et kui seal nüüd kala otsas on, siis ta võib igal minutil lahti pääseda ja plehku pista. Ja lisasin veel „auru“ juurde.

Nii kui kalda äärde jõudsin, kahmasin ridva pihku ja tõmbasin suure hooga. Läbi õhu vihises suur kala, hulga suurem kui viidikas. Nojah! see polnud ju viidikas, vaid — vist ahven või haug või... (rohkem kala nimesid ei tulnud korraga meelde).

Läksin kala konksu otsast lahti päästma. Ise tahtsin juba teisi hüüda. Et kõik näeksid, et kalu oskan püüda. Esimese korraga kohe suur kala otsas.

Vaatasin oma „õnne“ tähelepanelikumalt. Ta näis mulle väga tuttava välimusega. Ja kui ma ta kätte võtsin, siis ta ei liigutanudki ennast. Ja kui ma ta üles tõstsin, et teda nuusutada, tundsin ma kanget soolast lõhna.

Mulle oli õnge otsa pandud soolatud heeringas.

Linda Ratassepp

2. güm. kl.

Montaigne dit: „Il est bon et utile de voyager, cela étend les idées et élargit l'esprit.

CE que Montaigne dit, est — selon mon avis — tout à fait vrai. Il est très bon et très utile de voyager. Comment autrement connaître le monde? En voyageant nous faisons connaissance de tous les peuples, de leurs idées, de leurs moeurs et de leurs âmes. Nous voyons les acquisitions qu'on a obtenu pendant les siècles. Les beaux monuments, de la sculpture, de l'architecture, des sciences — tout roule sous nos yeux pendant le voyage. Que peuvent nous donner les livres quoiqu'ils sont bien écrits et bien illustrés, ils restent toujours secs et sans couleurs. Le seul moyen de faire connaissance avec tout cela qui nous entoure — c'est de voyager.

D'où prennent les écrivains leurs meilleures idées? De leurs voyages! En apprenant la vie des écrivains, des érudits et de grands hommes, nous voyons qu'ils ont beaucoup voyagé et de là ils ont apporté leurs meilleures idées.

En restant chez soi, en passant une vie bien tranquille notre esprit s'occupera seulement des choses petites et sans valeur. Nous ne connaissons rien d'intéressant, nos idées resteront pauvres. Mais faisant connaissance des âmes des autres races, notre âme saisira d'autres idées, d'autres sentiments qui l'élargiront et la développeront. En voyageant, une nouvelle vie inconnue s'ouvrira devant nous.

Pour bien comprendre les sentiments des autres peuples et pour saisir leurs idées on doit savoir les langues. Apprenez des langues, parcourez le monde et vous verrez qu'il y a encore bien d'autres choses que vous. L'univers vous appelle!

Hora Lossmann

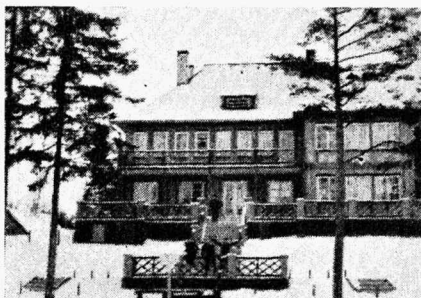
2. gümn. kl.

SUIUSA= PÄEVAD

JUBA 1937. a. enne jõule hakati sellest rääkima: nimelt suusapäevade korraldamisest vanemaile klassidele. Räägiti ja arutleti seda asja siis niikaua, kuni kevad kätte jõudis ja viimnegi lumi ära sulas. 1939. a. esimesil päevil võeti küsimus uuesti arutluse alla ja seekord otsustatigi korraldada suusapäevad Aegviitu, mitte ainult ametlikult, vaid ka tegelikult ja nimelt just meile, vanimale klassile. Kaasa pidid sõitma võimlemisõpetajad ja halastajaõde haavatute lappimiseks. Ekskursiooni päevadeks määrati 2. ja 3. veebruar.

Peagi saabus kauaoodatud ärasõidu hommik. Kell $\frac{1}{2}7$ olime kõik Balti jaamas ja ootasime signaali kohtade okupeerimiseks. Varsti ründasimegi tormijooksuga kõige ligemal seisvat vagunit. Trügisime ebahumaansel kombel liiga kitsast vaguniuksest sisse ja katsusime võimetekohaselt endile istevõimalusi kindlustada, kas seaduslikul või ebaseaduslikul teel. Ega see nii kerge olnudki.

Suure vaevaga saime suusad ja seljakotid ära paigutada ja olime ka endid kuidagi-viisi pinkidele mahutanud. Ühed pressiti halastamatult vastu seina, teised istusid nii enam-vähem oma kaasõpi-

Aegviidu turistidekodu

laste otsas, kolmandad (vähemus) olid osanud veeta kogu aja normaalses isteesendis. Vaatamata kuumusele ja ebamugavustele, oli kõikide meeleolu ülimal määral optimistlik.

Kella 8 paiku jõudsim Aegviidu jaama, kus meid tervitas krudisev lumi ja oivalisim suusatamisilm. Seljakotid, portfelligid ja suuskadeta suusatajad paigutati reele, kuna teised panid „lauad“ alla: algas teekond turistide kodu poole.

Mis puutub suusatajaisse, siis oli meie seas igasuguseid eksemplare: üldiselt tunnustatud meistreid, rahuldavaid ja „enam-vähem“ suusatajaid; kõige huvitavama osakonna aga moodustasid algajad, n.-n. „jupikangelased“, kes alati sabas sörkisid ja teistele hinge täis tegid. Ega säärane algaja normaalsel viisil edasi libise, teeb paar sammu ja jääb äkki seisma meeleheitlikult kätega vehkides. Suure vaevaga jälle taksakaalu leidnud, asetuvad ta suusad risti, nii et ei saa edasi ega tagasi. Mõnikord aga tärkab inimeses nii suur igatsus värskel lume järele, et ta kohe siinsamas pikali heidab. Paremal juhul kobitakse siis Jumalaga abiga üles, halvemal jäädakse lamama. Mõ-

ni muudkui vahetab positsiooni: kord kõhuli, kord küljeli, võtab vahelduseks ka istesendi, kuid üles mitte ei tõuse. Viimased eksemplarid jagunevad veel kahte liiki: need, kes sealjuures oma sopranit lasevad kuulda, ja need, kes toimivad sõnalausumata. Jah, algajatega on lood alati kurvad! Lohutuseks on siiski teadmine, et ükski meister pole taevast langenud.

Nii siis asusime teele turistide kodu poole, mis asub umbes 3 km jaamast eemal.

Õieti tuleks nüüd anda väike kirjeldus Aegviidu vaheldusrikka

maastiku ilust, valgelt ehitud puudest, pärkesest, kiirgavast lumest jne. Jätan selle siiski tegetmata, sest mu metafooride, epiteetide ja võrdluste repertuaar on liiga armetu. Ütlen ainult, et ilm oli „maru“.

Maru oli ka soe hommikueine turistide kodus: aurav puder, võileivad, värske piim. Peremees ise, väga sale mees, jooksis ikka ümber laua. Ei tea kindlasti öelda, kas selleks, et meid valvata, teenida või nii midu viisakuse pärast. Vahel ta jooksis ka natuke-seks ajaks leti taha. Kogu eine jooksul oli ta ainult kolm korda tõsine (vist hinge tõmbamiseks), kuna ülejäänud ajal hõljus ta näol lai naeratus, mis paljastas igat liiki hambaid. Peremehe kiituseks olgu öeldud, et söögi kvaliteet, eriti aga kvantiteet oli esmaklassiline. Ega meie söögiisul ka suuremat viga olnud. Selles suhtes torkas eriti silma üks meie armas koolivend, kes kaastundlikust südamest hävitas kohutaval hulgal oma kaaslaste söögijäänuseid.

Peale einet panime suusad alla, et harjutada mäestlaskumist, pöördeid jne. Vilunudamad sõitjad sooritasid vahepeal pikema retke Jänedale. Oma võimeid demonstreerisid meie klassi parimad järeksult mäenõlvakult laskumisega ja osava kristiaaniaga. Vähem vilunud laskusid kükakil mäest alla. Mõni kogus aga pool tundi julgust, et siis kogemata alla vuhisedes oma nüansside poolest üli-rikast tiiskanti kuuldavale tuua. Mõni ei raatsinud aga oma suuski liiga palju kulutada ja eelistas seepärast alla libiseda igas võimalikus asendis, välja arvatud normaalses.

Ohtupoolikul kujunes suureks atraktsiooniks antiikne bobi, mil-

le üksikud osad ja otsad liikusid igaüks ise suunas. Sellise haruldase esemega oli äärmiselt põnev alla sõita. Kelgu tagumine osa peaaegu ei puudutanudki maad sõidul. Sõit lõppes kas kraavimimisega, halvemal juhul salto-mortale'ga ja mõnikord ka õnnelikult. Teiseks toredaks lõbustuseks oli jääkarussell, millega jäandasime hilisõhtuni.

Esimene suusapäev lõppes „balliga“. Naeratav peremees ületas lahkuselt iseenda ja andis meile kasutada aparadi, mida ta nimetas raadioks. Tantsupõrand oli küll väike ja pea hakkas ringi käima, kuna tuli liikuda ikka ümber posti, mis asus toa keskel, kuid meeleolu ei kannatanud selle all. Vaatamata kukkumisega omandatud ornamentidele jalgadel, kätel ja mujal, tantsisid kõik kaasa, välja arvatud meie klassi tunnustatud sportlane, kes oli seisukohaselt vigastanud oma jala.

Enne magamaheitmist korraldasime öise jalutuskäigu kinnikülmanud järvel ja umbes kell üksteistkümmend siirdusime magamisruumidesse. Meil tütarlastel oli kasutada kümme magamiskõlvulist voodit, s. t. selliseid, millel on neli jalg, korralik madrats ja kus teatavaid „allüürnikke“ pole ette nähtud. Nii umbes keskööpaiku olime kõik juba voodis. Algus söömine. Mõned olid ko-

dunt kaasa toonud apelsine, mandariine, teised šokolaadi, küpsiseid jne. Igaüks pidi siis oma toidumoonaga sooritama turnee läbi kogu magamisruumi oma kaaslaste kostitamiseks. Olemine oli ülilõbus. Otsustades kära järgi kõrvaltoas, veetsid ka meie meessoost kaaslased aja kaunis lõbusalt ja vaheldusrikkalt.

Peagi andis end tunda väsimus ja me uinusime. Vaikuse suhtes oli magamine päris rahuldav. Meie osakonnas leidus ainult üks norškaja, kuutõbiseid polnud ja viirastusi ei näinud ka keegi. Vastuvõetavat magamisasendit oli siiski nii mõnelgi juba raskem leida. Vigastatud kohtade respektamiseks lamas üks ainult vasakul, teine jällegi paremal küljel, mõni aga kõhuli.

Järgmine hommik möödus märksa vaiksemalt, kuna enamus oli suuremal või vähemal määral ametis oma hädadega.

Peale lõunat jätsime jumalaga meile nii armsaks saanud Aegviiduga ja alustasime sõitu Tallinna poole.

KOSJASÕIT

KOLINAL lendas tool nurka, lükates ümber seal seisva põrandaharja, mis kukkudes suure mürinaga põrandale, äratas üles aju ees magava kassi. Ehmunud kass kargas esimese hinnuga pliidile, kus tõmbas enda nii küüru, et tagumised jalad peagu puudutasid esimesi käppi, saba tõustes küünalsirgena suitsunud lae poole. Sääl raputas ta end pahaselt, kissitas uniseid silmi ja hüppas aknalauale, kust välgatas veel korraks ta turris sabaots. Toas lükati ümber veel üks tool, kolistati raevunult pannide-kateldega, nii et õues siblivad kanad kaagutades ja sorakil tiibadega eemale sibasid. Lauda uksest vaatas välja imestunud lehm ja seasulus küünitasid sead ruiates oma kärssi ülespoole.

Kõige selle pahanduse tekitaja Lauka Peeter, hüüdnimega „Ihne Peeter“, vajus ähkides toolile ja jäi käsipõsekile laua äärde istuma.

No oli tal vaja üldse minna Mäeväljale end häbistama! Et see Katrini-roju teda nii tüssas! Tüdruk oli ju alati nõus olnud. Ja miks ta poleks pidanud nõus olema. Mineval aastal linatalgutel „Sepal“ olid nad mõlemad talgulistest eemale hiilinud. Ja seal pimedas küünis oli tüdruk lausunud oma jaa-sõna ning kelmikalt naeru kõhistanud.

Ei, tal ei olnud midagi naitumise vastu. Ainult, kas Peeter ei olevat selleks natuke vaene, et naist võtta, oli ta arvanud.

Kus sa sellega, mitte sugugi!

Tal on ju ometi lehm, kaks porsast ja kümmekond kana. Hobusegi tahtis ta muretseda. Kõik oli siis nii kenasti klappinud. Ta pidi ainult aasta ootama, et hobust ja pulmavankrit osta. Ja nüüd oli kõik juba muretsetud: tugev hobune kui lõvi, läikiva karva ja musta laiguga laubal; tore vanker kahe rattapaari ja heinteredeliga. Kuljuste kõlinal oli ta Mäevälja väravasse sõitnud, kirjatud kindad käes ja vöö vöö, pudel kümmelit taskus. (Kallis jook ja hea mark! Tervelt 125 senti oli kaupmees, va ihnusko! talt välja nõõrinud!) Mäevälja Jaak ise oli õue astunud, kätt andnud ja tuppa kutsunud. Kui ta pääle kadunud lambatalle jutte oli oma õige asjaga välja tulnud, oli tuppakutsutud tüdruk ta välja naernud. Lihtsalt välja naernud.

Ega ta ometi sellele vanale tüdrukute võrgutajale mehelelähe. Ei tema taha küla naeruks olla.

Just nii oli ta öelnud. Ja kuidas sealjuures veel pilkavalt irvitatud. No ega Peetergi kõnn ole. Vihaselt oli ta püsti karanud ja välja joosnud, unustamata sealjuures ka pudelit kaasa haarata. Nii-sugusele veel kallist kümmelit vaja, 125 senti! Vihaselt oli ta siis koju sõitnud. Ja siin ta nüüd istus.

Või tema tüdrukute võrgutaja. Ptüi, kurat, kui häbematult öeldud. Aga ta oli ju lubanud Liisa ära võtta. Ja kõik oleks parimas korras olnud, kui mitte sulane Aksel poleks tüdrukut ära meeli-

tanud. Oma kõva krae ja kalosidega. Mis see ka ära ei ole! Tema vana rätik ja alevist tellitud kalavinskid andsid Akseli toreduse kõrval veel mitu silma ette. Tüdrukute võrgutaja niisugune! Aksel küll, aga mitte tema.

Ja see Altmetsa Miili. Valge pea ja siniste silmadega kui kaks tilka vett. Ja kuidas ta veel kiigel laulis! Ikka: „Kaasike, kaasike, läheme, neiud, kiigele!“ Ja kuidas ise veel seejuures keerutas, nii et seelik lendles kõrgele üle valgete põlvede. Tüdruk oli talle kutsuvalt naeratanud ja metsa kadunud. Peeter oli püsti tõusnud, mõtlikult mütsi keerutanud ja vabandades hilise ajaga talle järele läinud, pööramata tähelepanu teiste pilkavaile hüüdeile: „Peeter läheb Altmetsale miili põletama!“... Ka see tüdruk oli lubanud minna Peetrile.

Ja mis tegi ta hiljem, see tüdrukulõkats? Jättis ta maha! Jättis maha ühe tühipalja rätiku pärast. No mis see rätik ka ära ei olnud. Sinise põhjaga ja punaste ning valgete lilledega äärtel. Kord laadal oli tüdruk seda näinud, kui nad käskikäes „Sitsi-Jaska“ putka eest mööda läksid. Tüdruk oli kohe uih! ja aih! juures ja tahtis rätti endale. Kolm krooni oli va Jaska selle eest tahtnud! Kes siis selle raha eest rätti ostab! Kolm krooni! Oota, selle eest saab vaka kartuleid, mis teisel aastal annavad kakskümmend vakka, kolmandal 20 korda 20, see teeb niipalju kui... 400 vakka, neljandal... Oh sa heldene sarvik küll, see on ju terve varandus! No ja siis oli tüdruk mossitama löönud. Tema ei tahtvat niisugust meest, kes talle isegi rätti ei jõua osta. Küll oli Peeter meelitanud, küll vurtsu, küll kompuga, ja lõpuks, kui miski ei

aidanud, isegi 50 sendise punase taskurätigi tahtnud osta. Aga tüdruk oli vihaselt käega löönud ja läinud. Oli läinud ja jäänud. Ühe rästi pärast!

Kas see on siis tema süü, kui tüdrukud ta juurest ära jooksevad. Ja tüdrukute võrgutajaks söimas Liisi teda ning naeris veel. Ah, kui ülekohtune on elu!

Noh, ja siis oli seal veel Veski Ann, matsakas ja tore tüdruk nagu pekk. Siis veel mustajuukseline Lepiku Vanda, sale ja paindud kui pilliroog. Siis Pärna Ann, elav ja terane tüdruk kui naaskel. Siis Aruvälja Linda, Ulenurme Aino, Haavasalu Epp ja Altmäe Juula. Siis...

Või tema olevat võrgutaja! Mitte sugugi. Mitte pisi-illikestki. Kõiki oli ta lubanud ära võtta, kellelegi polnud ülekohtu teinud. Kuid kõik olid kadunud kui lumi kevadise päikese ees. Ihneks põlgasid. Teda ihneks! Aga kes tegi laudale uue katuse, kes ehitas uue aida, kes ostis hobuse, tugeva kui elevanti? Ja veel vanker! Uus, et läigib kohe, ning kohane kõigeaks. Küll sõnniku, küll heina veoks. Ja küllap kirikusõidukski, kui panna alla heinu ja peale ilusa teki. Aga näe, ihneks põlgasid.

Ja veel see Liisi, see viimane lootus oli teda hüljanud. Küll oli ta ettenägelikult talle toreda rästi ostnud ja uhke märjukesegi kosjaviinaks ligi võtnud. Aga näe, vea leidis. Olematu ja ülekohtuse vea. Ah te peletised!!!

Ja uues vihasööstis haarab Peeter tooli ja virutab kõige täiega nurka, nii et seinad põruvad ja kanad uudishimulikult maja poole vaatavad. Ja nagu ahastav palvetaja oma käed, nii sirutab tuliuus vanker lauda ees oma aisad taeva poole...

KIUSATUS

HELGA sammub tusases meeleolus kodu poole. Täna läks tal koolis jälle halvasti ja nüüd otsustab ta kindlasti pühendada kogu õhtupooliku õppimisele. Ta ei lähe täna kuhugi, isegi mitte oma kooliõe sünnipäevale. Las teised pühitsevad pealegi seda sünnipäeva, tema aga ei lähe! On raske, isegi väga raske loobuda sellest, millest on mõeldud juba mitu päeva, aga pole midagi parata; ta peab vähemalt seekordki endast võitu saama. „Jään koju ja õpin saksa keelt!“ Sellised mõtted ringlevad kogu tee tütarlapse peas. Koju jõudnud, mõtleb Helga lugeda veel veidike juturaamatut, enne kui õppima hakkab. Ta on ju niikuinii kogu õhtu kodus ja õppimiseks jätkub siis veel küllalt aega. Pealegi olevat see uus romaan väga huvitav, nagu tõendavad kõik ta sõbratarid. „Loen natuke, ütleme tund või kaks, siis hakkame kohe õppima,“ mõtleb ta.

Mööduvad tunnid ja Helga istub ikka veel raamatu taga. Kõik on alles õppimata, ei tea, mis tast küll homme saab! Ta lehitseb raamatut, vaatab kella ja jõuab siis otsusele, et võiks veel lugeda pool tundi, õhtul võib ju selle eest kauem üleval olla. Ja Helga loeb, loeb kuni toas muutub hämaraks.

Nii, nüüd on ta siis jõudnud niikaugemale, et hakkab õppima. Vastumeelselt otsib ta välja raamatud ja peab aru, millest õieti peale hakata. Kindlasti saksa keelest, mis Helgale on olnud alati komistuskiviks. Ta avab raamatu ja hakkab lugema, ent tüdineb varsti, loeb ju mitmendat korda samu sõnu, taipamata nende mõtet. Ta silmade eest möödub hoopis midagi muud — sõbratari sünnipäevapidu. Helga vajub mõtteisse: ta lubas ju minna, teda oodatakse... Kuuldus kella lööke, ta nagu ärkab unest. Oh, kell juba kuus! Oleks võinud ju ikka minna. Õieti küll, võiks minna, sest kella seitsmeni on veel terve tund. Siis aga langeb ta pilk lahtisele õpperaamatule ja ta püüab koondada mõtteid, et jääks vähemalt natukenegi meelde õpitavast. „Als er nach Hause kam... Als er...“ Oh! ta viskaks meeledi nurka selle tüütava raamatu ja läheks! Saksa keel on homme viimane tund, enne seda jõuaks ju väga hästi kõik üle lugeda või siis lasta endale kedagi jutustada, jutustuse järgi jääb ju nii hästi meelde. Ja teised ained? Ajaloos ning eesti keeles ta alles hiljuti vastas, aga nüüd nii ruttu enam küsita. Ei, ei! Ta tõrjub ära need mõtted, aga nad tulevad jälle. Helgas võitlevad kaks „mina“. Üks ütleb: „jää!“, teine: „mine!“ Ta saab isegi aru, et parem oleks alistuda esimesele „minale“, ta püüabki pühendada kogu oma tähelepanu loetavale ülesandele, see ei taha aga kuidagi õnnestuda. Esimene „mina“ ütleb: „On viimane aeg, et end kokku võtaksid! Ole mõistlik, jää täna koju ja püüa heaks teha, milles varemalt oled hooletu olnud!“ Teine „mina“ ütleb: „Ah, mis sa vaevad ennast selle õppimisega. Lase endale kirjutada mingi vabandus, et pea valutab või midagi niisugust, ja sa oled vaba. Ning kui tuleb juhuslikult kontrolltöö, küll siis naaber aitab.“ Esimene mina püüab protestida, aga tema vastuväited tundu-

KOOL

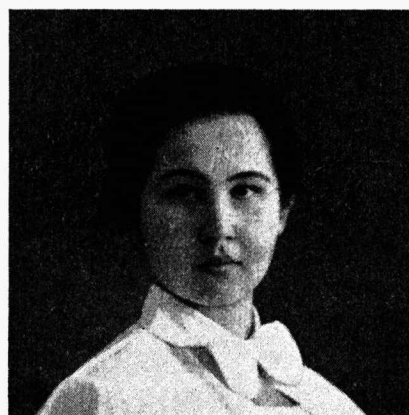
KOOL, nii lähedane noor-tele kui ka vanadele, on meie teadusejanu täitev ammutamatu allikas. Kuldne vanasõna: mida heledam päikene, seda tumedam vari, laseb ka koolist puudusi leida. Meid noori kisub teadusejanu rohkem luulemaailma poole, eemale äripäeva muredest ja pahedest; aga meile pakutakse just vastupidist, elu tema tardunud küljest. Kas tihti õpilaste sagedast puudulikku õppimist ei põhjusta just huvi puudumine? Huvi tõsiseks tööks? Peab leiduma siis ka põhjus, miks puudub huvi. Paljud ei viitsi õppida, kuid on ka neid, kes leiavad kõike õpitud väga elutuna, puisena. Kust leiame elus prussakate kondikava, sitikate siseelundid? Kas tõesti inimene, see looduse valitseja asub raamatus? Sealt leiame ainult liha, kondikava ja seedeelundid; aga puudub hing, elu. Kirjeldatakse tasast tuuleõhku, tormi, maru, merd; aga hoopis teine on seda ise tunda ja tajuda looduses. Tuubime kõike nagu rasket iket. Lahkame mõttes mikroskoobilisi loomi, uurime ta siseehitust ja väliskeletti. Meil puudub õige huvi kõike seda õppida, tujutult aga ei jõuta kuigi kaugele. Kus on elus eneses geomeetria, algebra, keemia? Kus on igasugused ringid, kolmnurgad, valemid, elemendid? Me

ei leia neid. Õpime jälle tujutult ja ilma huvita, kuna kõik on nii elutu ja igav. Aga enamus õpetajaid puhub ka nii puistele asjadele elu sisse. Nad avardavad me silmaringi ja me tajume, et kõigel sellel on suur tähtsus, õppida ka nii igavaid asju. Õpetajad püüavad anda oma parimat, et meelitada meis esile huvi ja tahtmist õppimise vastu. Nad igauks armastavad oma ainet, seletavad seda klassis elavalt, meelitavad meid seda kuulama ja siis kirjeldavad oma ainet täiesti elavates värvides. Au neile õpetajatele, kes oskavad nii igavad asjad inimlastele huvitavaks teha ja elu ka tähtedele, valemitele ja kriipsudele sisse puhuda! — Tekib küsimus, miks me üldse käime koolis? Kas ei saa ilma selleta elus läbi? Aga ei, säärast küsimust ei tohi meile meeldegi tulla. Kool on meie teine kodu, kus õpime kombeid, käitumist; kool täidab me teadusejanu, arendab vaimu ja silmaringi; kool teeb meid sitkeks elutormide vastu. Kas me sagedasti ei näe harimata inimesi väga viletsas seisukorras tänaval. Neil puudub arusaamine ja huvi püüda enamat. Nad ei oska tööd teha, ei või ilmuda haritud seltskonda ja on neist täiesti eraldatud. Teine ilus vanasõna: töö on elu sisu, annab põhjust ka koolis hoolega töötada, ergutada huvi ka nii igavate ainete vastu. Tuleb püüda saavutada koolist parimat, imeda välja rohkemat meie tarkusallikast, et sirguda julgeks, vapraks ja targaks Eesti kodanikuks!

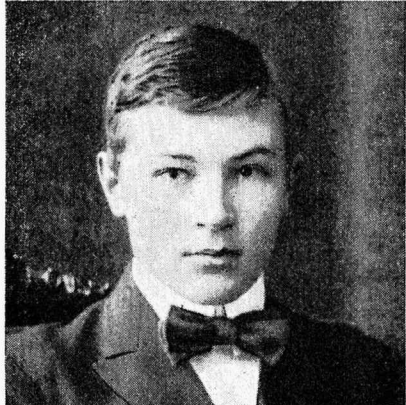
vad Helgale palju nõrgemad. Ta alistub teisele minale ja õigustab end: „Muidugi, teinekord võin ju need paar lehekülge läbi lugeda.“ Rõõmsas meeleolus lööb ta raamatu kinni ja riietub kiiresti. Kell on seitse. „Pole viga, mis sellest, et veidike hiljaks jään,“ mõtleb ta ja naeratab mõeldes eelseisvale õhtule. Siis väljub toast, lukustab ukse ja ruttab kiirel sammul läbi tänavate kesklinna poole.

KES ON NEED -

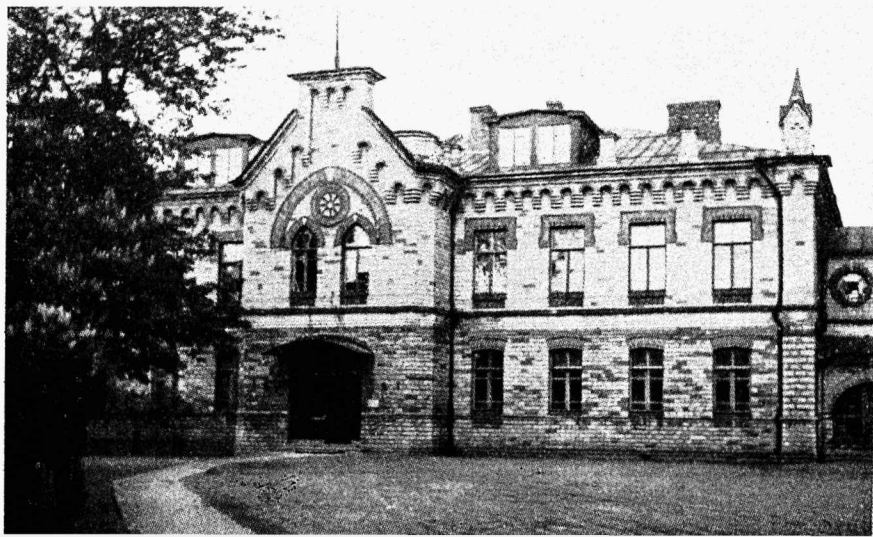
- ÕPILASED?

Pildil järjekorras vasakult paremale 16. lk.: K. Kann, A. Paenurm, Ernst Friedrich Johannes Nurm, (Tall. Keiserl. Nikolai-gümn. abituriumis), Julius Juhkenthal (7. kl.), L. Aleksejev (Smolnõi instituudi abituriumis); 17. lk.: E Allpere (Tartu Tütarl. Gümn. 8. kl.), V. Päss, (Tartu Aleksandri-gümn. abituriumis), A. Lints, V. Ordlik, A. Kimmel (Tartu Aleks.-gümn. 6. klassis), A. Linge (Tall. Prantsuse Lütseumis); 18. lk.: P. Viires, Mikk Rajuri (8. kl.) V. Radamus, A. Laufer, H. Tekkel.

Foto Kaunistaa

Vasakul:
Endine koolimaja
(Tehnika 16-a)

Paremal:
Praeguse kooli-
maja trepikoda ja
jalutusruum

Dasakul:

J. Kiiwet, Dr.
Lüts. direktor
1921.—1924. a.

Daremal:

Draegune direktor
U. Päss

VEIDI ARVE

Oppeaastad	Klasside arv	Poeglaste arv	Tütarlaste arv	Õpilasi kokku
1921/22	3	46	35	81
1922/23	5	102	94	196
1923/24	6	126	118	244
1924/25	7	131	126	257
1925/26	8	131	132	263
1926/27	9	141	161	302
1927/28	9	156	191	347
1928/29	10	151	201	352
1929/30	12	155	216	371
1930/31	12	115	230	395
1931/32	12	176	260	436
1932/33	13	179	279	458
1933/34	13	172	252	424
1934/35	13	163	252	415
1935/36	13	150	256	406
1936/37	13	174	266	440
1937/38	14	199	306	505
1938/39	15	?	?	522

Nagu ülaltoodud tabelist näha, on me kooli õpilaste arv tõusnud ligi 6-kordseks, võrreldes kooli esimese tegevusaasta-

taga. Samuti on tütarlaste arv ületanud poeglaste arvu.

Õpetajaid on koolil tema tegevuse ajal olnud 97. Direktoreid on olnud 6.

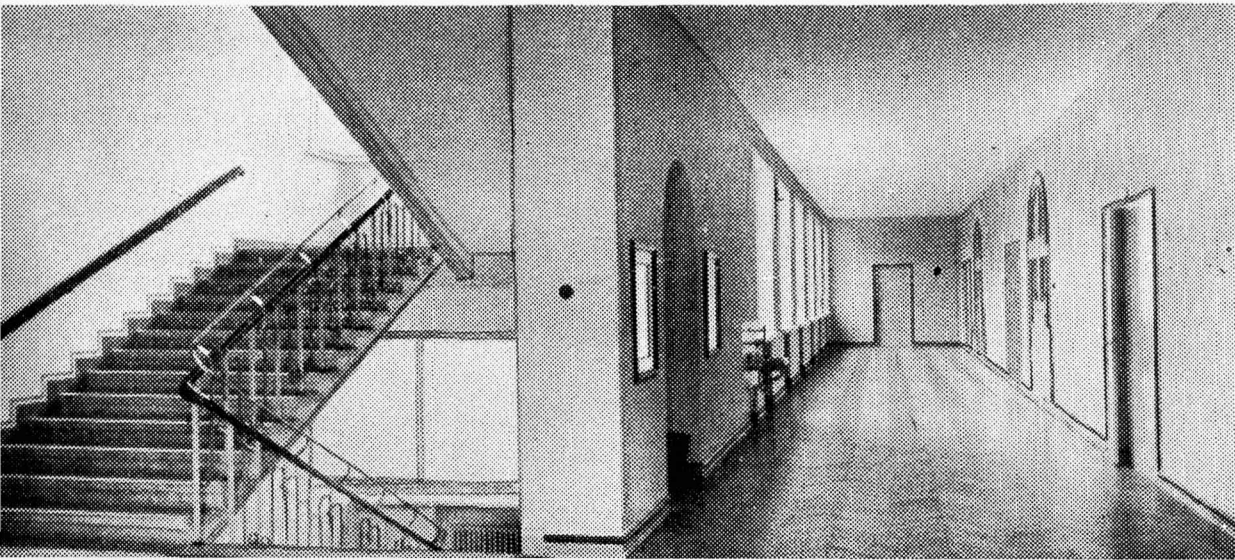
- 1921 Hans Margens.
- 1921—24 Johannes Kiiwet.
- 1924—28 Bernhard Etruk.
- 1928—34 Karl Vilhelmson.
- 1934 Gabrielle Brenot.
- 1934— Viktor Päss.

Õpetajaist on kooli algusest peale ainult pr. Lydia Aleksejev; 15 a. on me koolis August Laufer; 13 a.; pr. Veera Ordlik; 11 a. G. Debuté.

*

18 tegevusaasta jooksul on kool asunud neljas kohas:

- 1921—22 Tall. linna kaub.- ja komertskooli ruumes, V. Pärnu mnt. 19-a (nüüdne Sakala t.).
- 1922—26 Linna IV algk. ruumes, Uus t. 15.
- 1926—37 Tehnika t. 16-a, Rügi Tööstuskoolis.
- 1937— Hariduse t. 3, omas majas.

Virve Öpik
5. progümn. kl.

VANA KUUNAR

laul oleks olnud äärepealt lauldud, sest hakkasin tugevasti lekkima. Kollases meres tegime läbi mitu kohutavat taifuuni ja Hiina vetes tungisid meile kallale piraadid. Pääsesime alati neist seiklustest enam-vähem terve nahaga. Siis tulid jällegi rahu-likud päevad. Nädalate viisi ujusin ma ääretul sinisel merel. Mu ümber mängisid delfiinid ja tüürlesid valged kajakad. Päike päitas soojade kiirtega mu tekki. Sageli ujusid mu kõrval ka suured haid ning vahel silmasime hiigla-valaskalu.

Mõnikord käis mu peremees ka maal. Seisin siis sadamas ja ootasin teda. Nägin seal saledaid fregatte, kiireid klipreid, uhkeid kaubalaevu ja edevaid luksusjahte, samas aga ka viletsaid kaluripaate, hiina džonke, salakaubavedajate kutreid, vahe-mere felukke ning palju muud. Nägin pruune, kollaseid, valgeid ja musti inimesi ja kuulsin suurlinnade kära. Siis läksime jälle merele. Küllastasime Lõunamere atolle, ujusime palmidega kaetud saarte vahelt läbi, nägime hindude pärlipüüki kuuvalgetel öödel ja põhjamaade keskööpäikest. Need olid ilusad ajad ja nad möödusid kahjuks liigagi kiiresti.

Kord, kui purjetasime ümber Kap Horni, sattusime hirmsa orkaani kätte. Päevade kaupa võitlesime meeletult mäekõrguste lainetega, ent see oli lootusetu võitlus. Kogu meeskond püüti lainete poolt üle parda, samuti kapten. Hukkusin vrakina mitu kuud mööda ulgumerd. Olin kaotanud mõlemad mastid ja lekkisin. Oli ime, et ma ei vajunud põhja. Selles olukorras leidis mu üks teeklipper, mis oli teel San Franciscosse. Mind viidi lähemasse sadamasse ja müüdi oksjonil viietuhande dollari eest.

Vana kuunar peatus ja ohkas. Ta köied nagisesid tasa. Päike oli juba ammu vajunud silmapiiri taha ning pilvede tagant kerkis uus, heites kahvatut kuma purjekate raadele. Nõrk tuulepuhang pani värisema vaikse mustendava veepinna, milles peegeldus vana kuunari tonklik vari. Kuski kauguses huilgas sireen — nähtavasti oli tõusmas udu.

„Mehed, kes mu ostsid, olid salakaubavedajad,“ jätkas vana kuunar oma jutustust. „Nad lasksid mu uuesti üles taageldada, ent muidu käisid nad minuga õige hoolimatult ümber. Tähtsaim asi oli neile kiirust, muust nad ei hoolinud. Mu tekk

HULKUDES ühel öhtul sadama dokkides silmasin suurte aurikute ja purjekate seas vana poollagunenud ja vettinud kuunari. Ta välimus oli õige närune ja vilets ja oli üldse ime, et teda veel dokki parandusele oli toodud. Ent sellest hoolimata võis näha, et tal olid seljataga paremad päevad. Tal olid väga ilusad jooned ja ta näitas veel teatud lüütnud elegantsi — mälestust möödunud aegadest. Loojuv päike heitis oma viimaseid kiiri tema kulunud taglasele ja kastas selle punakasse kumasse. Ja mulle näis äkki, nagu naerataks vana kuunar küidagi kurvameelselt ja melanhoolselt.

„Sul on vist õige kirju elu seljataga?“ küis sin talt.

„Oh ja!“ vastas ta. „Olen teinud läbi nii mõndagi. Olen olnud nii põhjas kui lõunas, olen näinud palju meresid, maid ning rahvaid. Olen käinud mitu korda ümber maakeragi. Ent tookord olin veel ilus ja uhke laev, oma kapteni rõõm ja uhkus, kuna nüüd olen vana vrakk, ega kõlba enam millekski.“

Istusin doki veerele, lasksin jalgadel rip-puda üle ääre ning vaatasin tumedasse vette. Ja siis jutustas vana kuunar mulle oma eluloo.

„Olen juba väga vana,“ algas ta. „Olen elanud oma kuuskümmend aastat ja selle aja jooksul olen olnud väga paljudes kätes, nii heades kui ka halbades. Kõige kauemini sõitis minul keegi kapten, kes oli ka ühilasini mu omanik. Ta nime olen unustanud. Tervelt kakskümmend aastat seiklesime koos igasugustes vetes. Kaptenil oli rahutu veri; ta ei püsinud kaua ühel kohal. Rändasime seetõttu ühest merest teise. Külmasime kord kinni Põhja-Jäämeres ja istusime seal mitu kuud. Teine kord jook-sime karidele Tulemaa läheduses ja me

mis varem oli olnud läikivalt puhas, muutus nüüd mustaks ja räpaseks; köied hakkasid kõdunema ja purjed muutusid räbalateks. Viis aastat elasin seda viletsat elu, vedades iga sorti salakaupa ühest sadamast teise. Ent ühel päeval sattus me jälle piirivalve rannapaat. Algas metsik jaht. Hoolimata sellest, et **puhus tugev tuul**, mis peagi paisus tormiks, koormati mind kõikide purjedega. Tagajärjeks oli see, et jooksime pimedas täie hooga karidele. Salakauplejad põgenesid, jättes mind saatuse hooleks. Lebasin seal mitu päeva, kuna maru möllas mu ümber ja vihased lained löid must üle. Nelja päeva pärast vaibus torm ja päike ilmus pilvede tagant välja. Hakkasin ootama, et tuleksid inimesed ja päästaksid mind kaljude vahelt. Aga keegi ei tulnud. Ootasin ja ootasin, kuni kaotasin viimaks igasuguse lootuse.

Kajakad ehitasid mu mastidele oma pesasid; öösel leotas mind kaste, päeval kõrvetas päike. Mu plankudesse tekkisid suured praod, merirohi kattis mu külgi ja tormid rebisid puruks mu purjed. Nii möödus palju, palju aega.

Ühel ööl oli jällegi hirmus maru. Mul oli hea meel selle üle, sest see oli ainsaks vahelduseks mu ühetoonilises elus. Armas-tasin tuule ulgumist ja voogude kohinat ja mulle meeldis kuulda tormis murduvate puude ragisevat langemist, mis kostis lähedal asuvalt maalt.

Ent sel ööl juhtus midagi imelikku. Eriti hüglaslik laine paiskus mu vastu ja veeres must üle. Sain hirmsa tõuke ja värisesin kogu kehast. Ja äkki ma tundsin, et hakkam liukuma. Oli juhtunud see, mida olin igatsenud nii kaua — olin vabanenud kaljude vahelt ja triivisin nüüd avameerle. Ujusin kaks päeva ja ööd, siis paiskas mind torm kuhugi liivasele rannale.

Hommikul ilmusid selle ranna elanikud — kalurid. Olles vaadelnud ja uurinud mind igast küljest, arutasid nad midagi omavahel ja eemaldasid siis jälle. Kartsin, et nad jätavadki mind siia kõdunema; aga järgmisel hommikul ilmusid jällegi mõned mehed, seekord varustatud laudade, haamrite, naelte ning muude tööriistadega. Suure innuga asusid nad tööle. Mu plankud asendati uutega; sain uued köied, uue pugspridi ja ilusad purjed. Hiljem värviti mind veel mustaks ja lasti siis vette. Nägin, et minust oli saanud jälle see nägus laev, mida olin olnud varem.

Nüüd hakati mind kasutama kalapüügiks. Olin kaunis õnnelik. Sain jälle ujuda laial ookeanil ja tunda lainete loksumist vastu oma külgi. Mu eest hoolitseti väga hästi. Iga kord kui pöördusin tagasi oma sõitudelt tõsteti mind dokki ja parandati tekkinud vead. **Uahete-vahel** igatsesin küll

endise rändamise järele; soovisin kas või ainult üks kord veel näha Lõunamere saarte palme, vahelduseks sinise udu vastu. Ent üldiselt olin rahul.

Ka see õnnelik aeg möödus. Ühel päeval tüüriti mind tundmatusse sadamasse, milles ma seni ei olnud veel käinud. Seal lahkusid kalurid, kellega koos olin näinud nii palju häid ja halbu päevi, ja jätsid mu üksi. Võõrad mehed paigutasid mind kitsasse pimedasse kuuri, kuhu harva eksis üksik valgusekiir. Nüüd algas mu elu hirmsaim ajajärk. Ma ei näinud ei taevast ega merd, ei kuulnud ei tuule kohinat ega kajakate kisa ega tundnud päikese soojust. Hakkasin juba peaaegu unustama oma minevikku ning muutusin lõpuks täiesti tuimaks.

Ma ei tea, kui kaua viibisin selles koldas kuuris, aga kindlasti kestis see aastaid. Igatahes näis mulle see aeg terve igavikuna. Ent viimaks oli mu kannatustel lõpp; vähemalt näis see mulle nii. Mu vangla ukсед avanesid ja ma sain jälle hulga aja järel hingata soolast kosutavat mereõhku. Mind lasti vette ja mu laele ilmus mees, kes pidi saama mu uueks kapteniks. Olin seekord määratud puudeveoks mööda rannikut. Pidasin seda ametit seitse aastat, siis müüdi mind maha. Sest saadik algas mu allaminek. Muutusin üha viletsamaks, räpasemaks ja inetumaks. Pidin esmalt vedama süsi, siis loomi ja veel hiljem kõiksugu prahti. **Uahepeal** vedelesin kasutamatul kuskil rannas igasuguse prügi seas. Siis jälle kasutasid mind salakaubavedajad piirituslaevana. Kord lebasin isegi aasta otsa merepõhjas, ent millegipärast toodi mind siiski päevavalgele, kuigi olin väärtuseta vana puutükk. Oleks mind parem jätetudki sinna!

Praegu kuulun vanale joodikust kaptenile. Ta kasutab mind õige mitmesuguseks otstarbeks. Hiljuti sain tormi ajal vigastada ja vanamees tõi mu siia. Võibolla poleks ta seda teinud, kui ma ei oleks ta ainsaks rahateenimise allikaks. Kord müüb ta mu kindlasti põletuspuuks. Mulle on see ükskõik.“

Uana kuunari hääli oli pikkamööda väibunud sosinaks ning kustus nüüd hoopis. **Uahepeal** tõusnud udu laotas ta ümber oma liniku ja laskis tal paista kuidagi ebamäärasena ja tohtlikuna, peitis ta armetuse ja viletsuse oma halli loori taha. Eemalt kuuldus tasast loksumist: nähtavasti möödus mõni paat. Siis valitses jälle täielik vaikus.

Äkki ohkas vana kuunar ja vaatas raskemeelselt enda ette. Kas leinas ta kadunud õnneaegu? Kuulatasin ootuses, et ta ütles ehk veel midagi.

Agas vana kuunar vaikus.

TALVINE MEELEOLU

ISTUSIN oma toas ja lugesin. Püüdsin lugeda hoolega ja tõsiselt, ent siiski tundus mulle, nagu ei edeneks mu töö; mingi segav asjaolu oleks nagu vastu töötanud kõigile püüetele.

Äkki ma mõistsin — väljas sadas lund! Ma olin alateadlikult jälginud lumesadu ja see oligi mind seganud. Ja tõesti, see oli tore välja-vaade! Palju väikesi õhulisi lumehelbeid langes juba valge katte all olevale maapinnale ja järjest tuli neid juurde. Nüüd juba päris teadlikult ma jälginis neid õhulisi helbeid ja unustasin oma töö. Nägin vaid väikest valget täpikest, mis lendles siia-sinna, liugles ning kadus viimaks teiste hulka. Siis võtsin endale vaatlemiseks uue tähekeste ja jällegi jälginis teda, kuni seegi segunes oma õdede-vendade hulka.

Mu mõtted muutusid rõõmsamaks ja sisemine tunne tugevnes. Kadusid raskus peast ja mure südamest; jäi järele vaid kergus ja tunne, mis tõmbas mind veel lähemale sellele ilusale vaatepildile. Miski nagu kutsus mind välja lumehelvetega hulka. Võimatu oli jääda veel kauemaks tuppa raamatu taha, seepärast otsustasin jalutama minna.

Värsket ja karget õhku hoovas mulle vastu, mis esimesel hetkel mind otse uimastas. Ent peagi sain võitu oma hetkelisest nõrkusest ja rõõmsate sammudega astusin otse valge vihma sülle. Oi, millise agarusega need helbekesed mind ümber piirasid, tahtes mindki vist võimalikult kiiresti valgeks teha.

Kõik tundus mulle ilusana ja kergena, isegi liialt kergena. Mu tunded tõusid nii hõiskavalt rõõmsaiks, et oleksin meeeldi laulnud ja laulu sekka lihtsalt hõisanud. Ma ei kahetsenud, et olin jätnud raamatu riivile ja katkestanud töö. Selle jätkamine oleks olnud vägivald iseenese vastu. Ei, see ei olnud sobiv päev õppimiseks, see päev oli loodud rõõmule ja õhulistele tunnetele.

Ma ei pannud tähele endast mööduvaid inimesi ega tahtnudki seda teha. Tahtsin olla üksinda oma väikeste lumehelvetega, kes õrna sahinaga mu ümber liuglesid. Selleks siirdusin vaiksesse parki ja jalutasin piki ta valgeid puisteid. Park oli üksik ja mahajäetud. Ta valged põõsad seisid kui jääkarud melanhoolselt omaette põrnitsedes. Ja pargi sügavusest sätendas mulle vastu tiigi lai pind. Istusin tiigi kaldale pehme lumevaiba peale ja silmitsesin vaikselt harduses loodust.

Juba kodunt väljudes olin tundnud, et midagi heledat ja ilusat oli tunginud mu põue ja oli tekitanud seal pakitsevat rõõmutunnet; aga siin oli see tunne veelgi võimsam ja suurem.

Uhtegi inimest polnud ligiduses. Nägin vaid tiiki ta valge kattega ja teerada, mis lookles sellega. Mu ümber aga kuulus vaikset sosinat ja mu jala all krudises hell lumekamar; lumine loodus sosistas vist oma talvist kõnet. Muidu oli kõik liikumata ja tõsine, ainult lumelibled mänglesid lõbusalt õhus. Ent olles kord langenud maha, võtsid nemandki omaks tõsise olemuse. Ja ikka enam ja enam lumehelbeid langes ülalt, et ilustada loodust ja kaitsta maad külma eest. Ka mina olin juba päris valge, kaetud tihedalt helendavate tähekestega.

Heljo Roos

1. güm. kl.

KOER

TULIN suusatamast. Lumi krudises rõõmsalt saabaste all. Mu tuju tõusis iga samuga. Lõpuks ei saanud ma enam rahulikult kõndida. Tundsin, et pean midagi tegema oma energia väljendamiseks.

Teisel pool tänavat jooksis suur musta-valge kirju koer. Mõtlematult haarasin maast peotäie lund, surusin selle palliks ja viskasin koera suunas. Lumepall sattus viimasele otse pähe. Esimesel silmapilgul olin rõõmsalt üllatunud oma täpsuse üle. Siis aga jahmusin.

Mu ohver röögatas metsikult ja hakkas minu poole jooksmas. Taipasin kohe, et mul lootust pole end põgenemisega päästa, sest koer on koer ja pealegi oli mul seljas paar suuski. Sellegipärast ei olnud mul mingit soovi oma vaenlast ootama jääda, et te-

maga arveid õiendada. Vaatasin meeltheitvalt ringi. Paar sammu minust eemal oli õuevärav. Järgmisel silmapilgul olin võõras aias ja sulgesin värava kättemaksumihulise looma nina ees.

Otsekohelest hädahust olin pääsnud: läbipaistev traatvõrgust aed oli küllalt kõrge selleks, et ükski koer ei saaks temast üle hüpata. Koer pistis nina aia vastu ja silmitses mind säärase pilguga, nagu oleksin olnud tükk toorest liha.

Vaatlesin teda lähemalt; ta oli peaaegu meetrikõrgune metsiku välimusega elukas; ta suured silmad olid äärestatud punasega ja avatud lõugade vahelt, kust paistis neli lumivalget kihva, tilkus ila lumele.

„Viimati on see hull koer!“ mõtlesin ja mu hirm suurenes veelgi, kui koer, selle asemel et

---

Kui nii istusin siin talvise looduse keskel, kadus mu mõtetest ka viimne raskusekübe ja asendajaks astus lahke ning õhuline mõttelend. Meeleolu oli kerge ning meeldiv, ei mingit pahameelt ega muretunnet. Vaid ühte mõtlesin — niisugune loodus ja niisugune meeleolu peaksid alati püsima...

Siis tundsin korraga külmavärinat keha läbivat. Olin liiga kauaks istuma jäänud. Uhe hüppega olin jälle jalul. Naerdes raputasin ennast ja mu mantlilt langes terve kuhi hiilgavaid tähekesi. Siis pöördusin ja astusin julgelt ning rõõmsalt tagasi. Uha tihedamalt ja tihedamalt langes ülalt lumehelbeid. Minu jäljed olid kõik juba kustunud ja tee oli paksu lumekorra all. Ikka kiiremaks ja kiiremaks muutus mu samm, et soojendada külmunud liikmeid. Südames aga tundsin, et see oli üks ilusamaid päevi mu elus. Kogu jõudnud, oli juba pime, ja viimast pilku läbi ukse heites nägin lund säravas kui hermeliiini laternavalguse paistel.

Haarasin agaralt oma raamatu ja jätkasin tööd. Töö edenes hästi ja ma tundsin, et see jalutuskäik oli mulle andnud uut jõudu ja töö rõõmu.

kodu poole pöörduda, end värava ette lamama asetamas. Nii pea aga kui väravale lähenesin, tõusis ta ja urises kurjakuulutavalt.

Siis kuulsin selja taga ägedat klähvimist ja mulle meenus, et Nõmmel on peaaegu igas majas koer. Maja poolt lähenes suure kisaga vastik kõverate jalgadega taksikoer. Ma püüdsin teda lihtsalt ignoreerida. Ent haukumise peale väljus majast varsti kogukas daam ja hüüdis mahedalt:

„Fifi, Fifi, komm her!“

Et Fifi tast väljagi ei teinud, siis astus ta minu juurde ja küsis, mida ma soovivat. Olin nõutu. Mul oli piinlik ütelda, et ma koera kartsin. Et aega võita, kummardusin maha, silitasin Fifit ja ütlesin prouale komplimentide ta koera kohta. Siis tuli mulle idee ja küsisin:

„Kas siin majas elab hr. Kaasik?“

„Kaasik“ oli esimene nimi, mis mulle pähe tuli.

„Ei meie majas küll seesugust pole,“ ütles majaproua põlastavalt ja jäi ootama minu lahkumist. Värava taga lamas aga ikka veel suur must-valge kogu. Mulle ei jäänud muud üle, kui edasi valetada.

„Jah, aga mulle öeldi, et ta just siin elab.“

„Ei ole võimalik!“

„Võib-olla on ta kuskil kaasüüriliseks.“

„Võite ju järele vaadata, aga mina küll ei usu,“ lõpetas proua heatahtlikult.

Ohkasin kergendatult. Vähe-malt polnud mul kohe vaja aiast lahkuda. Panin suusad välisseina najale, helistasin korter nr. 1 uksekella ja küsisin, kas seal elab hr. Kaasik.

Vastus oli eitav. Majaproua lubas siis ise teistest korteritest

järele küsida ja palus mind oodata. Ma ei olnud veel selgusele jõudnud, mida teha, kui ta tagasi tuli ja teatas rõõmsalt, et korteris nr. 3 elavat tõepoolest keegi hr. Kaasik, kuid ta ei olevat praegu kodus. Ehk sooviksin ma oodata?

See teade oli nagu välg selgest taevast! Siunasin end, et ma nii tavalise nime olin öelnud. Mida teha, kui hr. Kaasik koju peaks tulema? Ent kuna tema oli alles kaugel ja koer lähedal, ütlesin, et ootan pealegi veidi aega õues. Proua lahkus.

Möödus umbes veerand tundi. Olin endale kena seebi keetnud! Kaalusin läbi kõik võimalikud pääseteed, ent ükski neist ei aidanud. Ja koera nägu oli endiselt metsik. Siis nägin tundmatut vanahärrat tulevat üle tänava. Tundsin instinktiivselt, et see ongi hr. Kaasik. Nüüd ei aidanud enam miski!

Haarasin suusad kaenlasse ja sammusin värava (poole mõttes vahetpidamatult korrates: „Julge pealehakkamine on pool võitu!“ jne.

Vaevalt oli koer silmanud tulijat, kui ta püsti kargas ja talle saba liputades vastu jooksis. Jõudsime ühel ajal värava juurde. Väriseval käel avasin värava. Koer astus sammu minu poole, ent pöördus omaniku kutse peale kohe tagasi. Mõlemad astusid aeda.

Reaktsioon oli liig tugev! Istusin jõuetult mõne sammu kaugusel olevale kivile. Siis kuulsin majaproua häält hüüdvat: „Preili, preili!“

Kiiresti kargasin püsti ja jooksin tagasivaatamatult kodu suunas, lootes, et ma enam kunagi ei kohta ei koera, ei majaprouat ega hr. Kaasikut.

IN MEMORIAM

Ta on lahkunud meist.

Ootamatult, julm-halastamatult tuli teade, et Teda pole enam.

See vapustas ja kurvastas meid — õpilasi — nagu oleks meilt ära röövitud mõni lähim sõber või sugulane.

Veel aasta tagasi oli Ta meie õpetaja. Hallpäine. Tõsine. Aga siiski parim õpetaja. Ta oli meie kasvataja, samal ajal ka meie sõber, kes kunagi ei ütelnud ära heast nõuandest või abist. Alati südamlik, arusaaja oli Ta. Me kõik austasime Teda. Tema tunnis istusime alati kõige vaiksemalt, ei naeru ega juttu. Aga siiski oli Tema tund meile armsaim ja oodatum.

Nüüd pole teda enam. On jäänud ainult mälestus. Mälestus hääst, õiglasest õpetajaist.

Deainspektor

Julius Grüntal

* 21. 2. 1890. † 30. 3. 1939.

KIRI ÕPILASELT ALŽEERIAST

Mascara, le 24 Février 1939.

Ma chère Linda!

TU me demandes, si je suis interne, mais naturellement! Mes parents habitent à Saint-Cloud à plus de 100 km de Mascara et voilà bientôt 9 ans que je suis interne. Au début je ne pouvais pas m'y habituer, mais maintenant l'internat est un peu ma maison et je le retrouve à chaque rentrée avec beaucoup de plaisir. C'est une magnifique batine toute blanche à trois étages avec tout le confort possible. Elle est entourée d'une grande cour plantée d'arbres et d'un tout petit jardin qui en ce moment est tout fleuri de violettes et jacinthes bleues et roses.

La vie de pensionnaire est une belle vie, surtout lorsqu'on a des amies dont le caractère correspond au tien. Moi je ne me plains pas du tout de cette vie là; au contraire. C'est une vie de travail et surtout de discipline. Il faut faire les mêmes choses toujours

au même moment: se lever à 6 heures, se coucher à 9 heures, faire son lit et son lavabo, porter l'uniforme bleu marin (ce qui te donne l'envie de t'habiller de rouge), supporter les gronderies des surveillantes un peu âgées e. t. c. Enfin tout cela n'est rien à côté de la vie en réunion que nous menons.

Je vais te raconter un tour que nous avons joué l'an dernier à une surveillante. Imagine-toi qu'un soir il nous a pris la fantaisie de lui faire peur. Pendant qu'elle était absente, je me suis coulée bien doucement (sous la surveillance protectrice de mes compagnes) dans sa chambre avec trois brosse à habit. J'ai défait le lit, j'en ai placé une brosse au fond du lit, l'autre à peu près au milieu et la troisième tout en haut, près de l'oreiller, puis je suis allée me coucher. Personne dans le dortoir ne dormait et on attendait les événements avec impatiences. Voilà donc notre surveillante qui arrive sans faire de bruit de peur de nous réveiller. Elle entr'ouvre ses draps et en mettant la main sur la brosse elle pousse un cri d'horreur. Tout le dortoir part d'un large éclat de rire et elle se met à rire aussi. Elle se faufile dans son lit croyant bien en avoir finit avec les émotions, mais à ce moment de nouveau un cri de terreur car son pied avait touché la deuxième brosse. Enfin à la troisième sensation désagréable, elle se lève et nous donne une punition.

Une autre fois nous avons porté le squelette du laboratoire dans la classe de projection (c'est une salle toute noire) et nous l'avions placé dans un angle de manière qu'il soit bien éclairé quand on ouvrait la porte. Avec des ficelles nous lui avons attaché les bras et les jambes et en les tirant on pouvait la faire remuer. Après midi, lorsque les petites devaient venir à la séance cinématographique, nous nous sommes cachées trois ou quatre derrière les rideaux. Lorsque la première a ouvert la porte, nous avons tiré les ficelles. La petite a eu tellement peur qu'elle en avait les cheveux dressés sur la tête, puis elle s'est sauvée en criant qu'il y avait un fantôme dans la salle, immédiatement toutes les autres se sont mis à courir et à crier derrière elle. Nous étions presque mortes de rire.

Tu vois donc ma chère Linda que nous ne nous ennuyons pas du tout et que de temps à autre il y a un de ces petits coups de théâtre qui nous amusent beaucoup. En outre nous pouvons jouer au basket dans la cour, nous dansons tous les soirs et surtout nous jouons dans la cour et dans le jardin comme de vraies gamines. Mais le plus souvent nous nous réunissons et nous discutons sur toutes sortes de questions comme de vrais philosophes.

Il y en a beaucoup qui n'aiment pas cette vie, moi je m'y suis faite et je sais lorsque je quitterai l'école je la regretterai beaucoup. J'aime cette sorte de liberté que nous avons tout en subissant une discipline assez dure. J'aime les départs en vacances qui sont de véritables délires, et j'aime aussi les rentrées quoique

Maintenant je vais finir, car la lettre est déjà trop longue. Je t'embrasse bien, bien fort

V o u v e t t e .

SUVEHOMMIK

VARAHOMMIKUSED päikesekiired äratasid mind. Läbi väikese akna paistsid mulle mändide punakad tüved metsa tumedal taustal ja lapike sinist taevast. Oli veel üsna vara, sest hämarus pesitses veel toanurkades ja kõrvaltoast kostis pererahva ühetoonilist hingamist. Püüdsin uuesti uinuda, kuid ei saanud. Voodi kõrval kummitõmbunud tapeti taga hakkas midagi agaralt krõbistama. Hiir!... Kujutlesin ragina järgi selgelt, kuidas ta väikesed teravad hambad pinnulist kuuselauda järasid. Põrutasin rusikaga seinale, hiireke jooksis krõbinal lae alla, jäädes mulle kättesaamatuks, ja jätkas seal suure isuga oma tööd. Loobusin hiirejahist, sest sellega poleks ma niikuinii midagi saavutanud.

Päikeselapp triibulisel põrandariidel nihkus aeglaselt laua alla ja siis hakkas äkki kõrvaltoas äratuskell pirisema. Selle segaja tüütava pirina sekka löi vana seinakell oma viis mahedat lööki. Ja siis oli kogu maja jalul. Peremees norskas viimast korda ja sirutas end nii, et voodi ragises. Kolm peretütart haigutasid ja hakkasid tasasel häälel oma unenägusid jutustama ja naeru kihistama. Väike-peremees aga, olles suuresti häiritud magusalt unelt, pistis kõva häälega nutma. Nüüd asus tegevusse perenaine, kes seni kuulmatuks oli jäänud. Meelituste ja igasugu ilusate lubadustega võlus ta poisi vaikima, kuid mitte kauaks. Too, vaevalt püksid jalga saanud, jooksis suure müdinaga õue ja hakkas heleda häälega kanu huiutama. Tõusin voodis

istuli ja piilusin pahaselt läbi akna rahusegaja poole. Too istus kaksiti aiaväraval, leivatükk peos, ja huilgas nii peene ja luust-lihast läbikäiva häälega, nagu polekski see tema, vaid ühe vägeva veduri vile. Kanu aga näis ta hääle meelitavat, sest need laskusid üksteise järele lakast mööda redelit alla ja kogunesid tiibu kohendades värava ette rohelisele murule, kuhu leivatükke pilluti. Peretütred hakkasid õue ja toa vahet jooksmas ja nüüd oli juba päris huvitav aknast vaadata. Karjapoiss avas suure laudaukse ja varsti astusid sealte raskel sammul välja rusked lehmad, kadudes looklevale, kastesele karjamaateele. Siis valgus laudast välja lammaste valge laviin. Nagu valge, kergesti põgenev pilv liikusid nad üle madalaksnäritud, üksikuid kive täispillutud muru. Neil oli õigus vabalt lonkida igal teel, maatas pügada iga rohulible ja jalakäijate eest põgeneda lähemalseisva hoone taha. Aegajalt tõstis vana juhtlammamas oma sügavat bassihäält, millele mitmes helitoonis lambahääled vastu kajasid. Teiste seast kostis ka üks uus hääle, üsna peenike ja värisev — see oli ühe äsjasündinud talle oma. Ta kõndis kõikudes ja määgides oma pikkadel jalgadel, heitis siis ühele päikesest soojale kivile ja uinuskis sinna, kuna lambakari süües aeglaselt edasi liikus. Majja jäi hulgaks ajaks vaikus. Peaaegu kuulmatult liikus perenaine lauda juurest pliidi manu ja tõreles tasa kassiga. Alles siis, kui peremees heinalistega hommikusöögile ilmus, hakkas maja jälle elama. Kõrvaltoast kostis laia kõnet, lusikate kolksatusi pudrukaasis ja piimakruuside kolinat. Hakkasin aeglaselt riietuma, ja pesnud silmad suures savikaasis punase telliskivi-

HALLO! SIIN „TULEVIKU RAJAD“

Kes meist poleks kuulnud midagi huvitavast ajakirjast „Tuleviku Rajad“? — Kõik vist oleme kas otseselt või kaudselt olnud seotud selle nimega.

Kuid kas on siis kõik teadlikud — kelle ajakiri ta on, kes teda toimetavad ja missuguseid eesmärke ta taotleb?

Kõigepealt suur häbi neile, kes senini ei teadnud, et „Tuleviku Rajad“ on ju meie oma ajakiri — täpsemalt eesti koolinoorsoo ajakiri.

„Tuleviku Rajad“ pole uus üritus. Tänavu ilmub ta juba neljandat aastat. Eriti populaarseks on ta aga viimasel ajal muutunud mitmete suuremate muudatuste tagajärjel.

Ajakirja eesmärkide kohta ütleb käesoleva aastakäigu eessõnas praegune tegevtoimetaja Rain Rebas:

„Tuleviku Radadel“ on öieti kaks peaülesannet: 1) võimaldada õpilastel avaldada kaastööd: artikleid, novelle, luuletusi, kriitikat; 2) kasvatada ühise koolinoorsoo ajakirja kaudu ajakirjandusliku oskusega inimesi, kes ka hiljem, pärast kooli lõpetamist tegelikus elus, evivad elastse väljendusviisi niihästi sõnas kui ka kirjas. Sest tugeva kirjutamisoskusega inimene on tänapäeval alati hinnatud.“

Nii et — muudkui tööle!

Kõik, kes on huvitatud sellest kuidas ja mida kirjutada kaastööks, pöördugu ajakirja toimkonna liikmete poole meie koolis, kuhu kuuluvad A. Arder, S. Kiiwet ja P. Aarne. Need õpilased informeerivad teid meeleldi kõigist ajakirja puutuvaist küsimusist.

Nende õpilaste kaudu toimub ka „Tuleviku Radade“ levitamine meie õpilaste seas. Kuna viimasel ajal on koolile saadetud ajakirjad juba esimesel päeval kõik läbi müüdnud ja seetõttu paljud hilisemad soovijad on pidanud ilma jääma — siis palub toimkond kõiki, kes soovivad värsket numbrit, alati teatada juba varakult oma nime ülalnimetatud õpilastele. Ajakirja hinnaks on teatavasti ainult 25 senti.

Ülalolev pilt on pärit „Tuleviku Radade“ toimkondade liikmete omavaheliselt tutvumisõhtult. Koos on Tallinna ja Nõmme koolide tuleviku-
radalased.

ahju kõrval, ruttasin õue. Oli seline kena suveilm, nagu üks õige suveilm ikka peab olema, ja tundsin äkki kahekordset rõõmu oma suvepuhkuse üle. Kas need, kes seal sees praegu kiirelt oma hommikueinet sõid, et õigel ajal jälle heinamaal olla, ka aru said, milline ilus ilm see oli? Nende ainus rõõm oli vist see, et ilm oli sobiv heinateoks. Naaberheinamaal, mis

siia selgesti paistis, sõitis naabripere mees uuel niidumasinal, mis päikesepaistel läikis ja rohutirtsudega võidu kõlksus. Valgetes rätides naised käisid niidumasina järel ja riisusid pikkade rehatõmetega heina kokku. Rohekas-kuldsel rukkipoollul häälitseis rukkirääk, kaks kapsaliblikat keerlesid arabeske tehes läbi aia ja üle kõige rullus soe, värisev juuniõhk.

SÜGISENE PIDU

Osa opereti tegelasi

19. nov. korraldati „Estoonia“ kontsertsaalis traditsiooniline novembrikuu-pidu. Pidurines oma eelkäijast selle poolest, et esmakordselt lavastati suurem prantsuskeelne näitemäng.

Peo esimese osa täitsid mitmesugused ettekanded nooremate ja vanemate klasside õpilastelt. Imelikul kombel ei esinenud peale segakoori meeslauljate ülejäänud etteasteis ühtegi poissi. Tütarlapsed said oma ülesandega tublilt hakkama ja saalitäis pealvaatajaid kviteeris esinemisi teenitud kiitusega. Lõbusa tuju lõi algkooli III-b klassi õpilaste prantsuskeelne näidend „Five-o'clock“.

Õhtu 2. ja 3. osa võttis tervenisti enda alla Marguerite Grange'i librettoga ja E. Jacques Dalcroze'i muusikaga operett „Le Savetier et le Financier“, mis loodud J. de La Fontaine'i valmi ainel.

Opereti lavastamise mõttele tuli M-lle Brenot, kelle väljavalitud oli ka ettekantud näidend. M-lle Brenot ärasõidu järele asus eeltöid tegema pr. K. Kann. „Estoonias“ tuli eelproove juhutama Arnold Vaino, kes koos pr. Kann'uga näidendi lavaküpsuseni viis.

Opereti peategelased

Peategelased olid valitud progümnlõppklassist. Kingsepp Lucas'd mängis Endel Saarman ja rikast meest Arpad Arder. Mõlemad tulid oma osadega — mis nõudsid ka lauluoskust — vipe-rusteta toime. Muusikaliselt eriti õnnestunud oli kingsepa rahalugemise aaria teises vaatuses.

Teenijat-toapoissi mängis Helmut Rauman, arste Helene Bach, Ruth Merits, Jutta Kivi ja Lydia Puskar; kingsepasellideks olid Lia Andevai, Aime Schotter ja Lydia Puskar (kõik prog. lõppklassist).

Teistest klassidest esinejate hulk ulatus 75-ni. Erilist furoori löid 2. algkl. poisid grenadeeride uhkeis mündreis — ainult ligemalseisjail oli võimalus veenduda, et need olid paberist... Teised esinejad mõjusid samuti oma ilusa riietusega — vilepoisid punaseis mantleis ja kokad lumivalgeis riideis (4. algkl.); balletti esitasid 3. ja 4. prog. kl. tütarlapsed. 1. prog. kl. poisid esinesid puukingadeks riietatuna ja sama klassi tütarlapsed lillede ja liblikatena. 1. prog. kl. õpilane Helgi Ömbelus tantsis 2. vaatuses hea balletisoolo. Lapsi (kelledest mõned olid kingsepa enda pikkused) mängisid 2. prog. kl. õpilased.

Ilusa mulje jättis ka opereti finaali — Financier ja Savetier vastastikku laulmisega kõigist tegelasist koosneva koori saatel.

Opereti kordamineku „peasüü“ langeb Emile Jaques Dalcroze'i meloodilisele muusikale, mis opereti nauditavaks tegi ka kõigile prantsuse keele mittevaldajatele. Orkester hr. Radamuse juhatusel mängis kui vilunud ooperiansambli ja aitas tõhusalt kaasa opereti kordaminekule, mis muusikalise saateta vaevalt oleks õnnestunud.

Ettekande hoogsus ja ladusus (terve pala kanti ette suflööri abita) andis tunnistuse lavastajate — pr. Kannu ja hr. Vaino — põhjalikust tööst (korraldati tosin mitmetunnist eelproovi) ja ka õpilaste heast tahtest ja suutelisusest niisuguse suure ürituse läbiviimiseks.

KOOI elujõulisimaks organisatsiooniks on kahtlemata malering. Asutatud alles paar aastat tagasi, on ta koondanud juba kõik malehuvilised, nii noorematest kui ka vanematest klassidest ühiseks pereks. Praegu kuuluvad maleringi juhatusse ja juhivad ringi tegevust Raul Merits, Raul Renter ja Ülo Purde.

Lühikesele tegevusajale vaatamata on ring saavutanud paljusid tähelepanuväärivaid tulemusi. Esimene võistlus, mis peeti maleringi nimel, küll kaotati, kuid see oli nagu sissejuhataks järgnevaile võitudele. Nii võideti Vene gümnaasium, Riiklik Inglise kolledž, Gustav Adolfi gümnaasium ja Tallinna õhtukolledž. Käesoleva aasta alguses saavutati ka revanš Westholm'i gümnaasiumi üle. Napi kaotuse sai ringi meeskond möödunud aasta lõpul ainult Tallinna Tehnikumilt, keda peeti tol korral pealinna parimaks malekooliks.

1938/39. a. Tallinna koolinoorsoo esivõistlusele saatis ring viis kooli parimat mängijat (H. Heilman, R. Merits, R. Renter, G. Sari ja E. Viidik), kes pidid kaitsema kooli maleau. Nagu hiljem selgus, tulid nad selle ülesandega ka hiilgavalt toime. Viiekümnest osavõtjast kvalifitseerusid finaali kaks-teist Tallinna koolinoorsoo parimat malemängijat ja nende hulka kuulus neli meie kooli õppurit.

Nüüd aga algas alles meie poiste triumf, saavutati 3., 4., 5. ja 6. koht! Viis Tallinna esivõistluste võitjat pääses võistlema Eesti esivõistlustele ja nende viie hulka kuuluvad ka kolm meie õppurit (E. Viidik, R. Renter ja G. Sari), kes on sageli võitnud isegi Eesti selle ala parimaid, kaasa arvatud ka suurmeister Paul Keres!

Kooli noorematest maletajatest tuleks eriti esile tõsta progümnaasiumi meistrit Harald Vellner'it, Eduard Lepik'ut, Jaan Kuldeva't, Arpad Arder'it ja vennak-seid Huike.

Kooli maletajaskond jääb lootma, et seniste suurvõitudele saavutatakse juurde veel uusi võite, ja et 1938/39. aasta Eesti koolinoorsoo malesivõistlusil meie õpilased liitseumi, kui Eesti parima malekooli, maleau kõrgel hoiavad.

SPORT

VAATAMATA sellele, et me suured spordituusad on koolist lahkunud, võib me õpilaste esinemist tänavuselgi aastal lugeda päris keskmiselt õnnestunuks.

TKSÜ ujumisesivõistlusil 3. sept. m. a. oli me koolil vaid neli esindajat, kes aga kõik pääsesid 1. ja 2. kohale. E. Jürgens tuli meeste B kl. 100 m rinnuliujumises meistriks ajaga 1.30,7; M. Massalsky 100 m selili saavutas teise koha ajaga 1.28,2. Imbi Nigosen võitis tütarlaste 50 m rinnuli; Linda Kivisild tuli samal distantsil teisele kohale. Märkimisväärne on, et E. Jürgensi parim aeg möödunud suvel 100 m rinnuli — 1.27,2 — on paremuselt 7. aeg sel distantsil eesti ujujate s. a. edetabelis.

16. sept. alanud Tallinna koolide tennisivõistlusil S. Rütman kindlustas endale teist aastat tütarl. B kl. tennismeisteri tiitli.

TKSÜ pesapallivõistlusil Rannavärava spordiväljakul progümnaasiumi meeskond esines üle ootuste tublilt ja võites kõik oma vastased (6. prog. 6:1, 2. prog. 7:2 ja finaalis Vesth. prog. 3:0) tuli meistritiitlile. Meistermeeskonnas mängisid:

Herman Avald (kapten), Eino Jürgens, Uku-Hugo Kaljo, Olev Kaunis-maa, Jaan Kuldeva, Eugen Piirimäe, Johannes Runstük, Sulev Valge ja Nordon Volfram Öunapuu.

TKSÜ poksivõistlusil tuli B kl. kerkeskaalus meistriks Olev Kaunis-maa, saavutanud ülekaalukad võidud oma vastaste üle.

KULTUURRINGI JUHTE

Kultuurringi liikmete peakoosolek 9. okt. valis Kultuurringi juhatusse liikmed Stella Kiiwet, Nora Lossmann, Paul Aarne (kõik gümn. 2. kl.), Raoul Merits (gümn. 1.) ja Ärpäd Arder (prog. 5.). Juhatus jaotas ametid järgnevalt: esimees P. Aarne, abiesinaine St. Kiiwet, sekretär R. Merits, varahoidja N. Lossmann ja laekur Ä. Arder. Ringi vanemaiks on hr. Paul Viires ja pr. Kallista Kann. Juhatus ülesandeks on referaatide ja muude ürituste korraldamine.

„Lumeni“ väljaandmiseks valiti kolmeliikmeline toimikond, koosseisus St. Kiiwet, P. Aarne ja A. Arder.

Toimikonna töö tulemusena saadi „Lumen“ kevadpühiks trükki lasta ja jääb loota, et õpilased ta soojalt vastu võtavad ja ajakirja levitamisele ka väljaspool kooli innukalt kaasa aitavad.

SPORDIRINGI JUHTE

Spordiringi juhatus 1938/39. a. valiti järgmine: esinaine Nina Sari, abiesimees Hermann Avald, laekur Nina Aljak, sekretär Ruth Kokla, varahoidja Imbi Nigolson; revisjonikomisjon koosneb liikmeist Helene Bach, Silvia-Maimu Kuusner ja Aime Schotter.

KLASSIÕHTU

4. märtsil korraldas 2. progümnaasiumi klass oma tänavuaastase klassiõhtu. Nagu mullunegi, nii kujunes ka see õhtu huvitavaks ja tujuküllaseks. Piduldas ettekangetega suures saalis; külalistena võtsid sest osa õppejõud hr. direktoriga eesotsas ja klasside esindajad.

Eeskava esimese numbrina kandis 2. pr. kl. õpilane T. Viikholm laimatult ette Chopin' „Valse Triste'i“. Edasi järgnesid näidendid — cestikeelne „Sim-

son“ ja prantsuskeelne „L'examen pour rire“.

„Simsoni“ keskseteks kujudeks olid kaks direktorit — tsirkusedirektor Mokino ja koolidirektor Maalmann. Esimest osa mängis tublilt A. Maaler ja teist Tõnis Leisner, kes oli ühtlasi ka „Simsoni“ lavastaja. Tema kujutatud vurrudega koolidirektori tüüp oli kõige õnnestunum ses näidendis ja ka tema õpetajalik olemine ei jätnud midagi soovida. Nimicsalist — jõujuurikas Simsonit — mängis R. Kivi ja kooliõpetaja Vaga — kes näis tõesti olevat väga vagase loomuga — J. Rajalo. Koolidirektor Maalmanni tütar Ernestine'i mängis sümpaatselt ja „tütrelikult“ K. Saarsen. H. Kuuskmann ja H. Rotberg esinesid „Kolme Korstna“ võõrastemaja teenijatena. Kõik esinejad sobisid hästi oma osadesse ja hoolika ettevalmistuse tõttu ei juhtunud suuremaid äpardusi. Mõjus veidi meie saali halb akustika, mis tasemini üteldud lauseid laskis osaliselt kuulajaile kaduma minna.

Eeskava lõppnumbriks oli prantsuskeelne palake „L'examen pour rire“, J. Lõõtsmanni lavastusel. Tegelased — J. Lõõtsmann, E. Mathiesen, A. Aro, K. Saarsen, L. Bellen, L. Varn, M. Ilves, T. Viikholm ja T. Vernik — tulid hoogsalt ja kindlalt oma osadega toime, esitades ühtlasi ka oma klassi kohta head prantsuse keelt.

Pääle ettekandeid kostitati võõraid tee ja maiustustega. Lauakõnes klassivanem E. Mathiesen tänas härra direktorit ja kõiki teisi lahke külastamise eest ja avaldas oma klassi õpilaste tänu klassijuhataja pr. Kannule, kes peo korraldamisel palju vaeva näinud. J. Lõõtsmann tervitas külalisi briljantses prantsuse keeles, mida vanemategi klasside õpilased võiksid kadestada.

Hr. direktor tervitusile vastates tänas kõigi külaliste nimel 2. progüm. klassi ja rõhutas eriti seda, et 2. pr. kl. kõige noorematena klassiõhtute korraldajaist on suutnud pakkuda nii huvitava ja hästikorraldatud peo.

Õhtu viimases osas oli muidugi tants ja seltskondlikud mängud. Kõigile külalistele jäi sest peost hää mulje ja nii mõnigi vanem klass võis sealt õppida, kuidas üht korralikku klassiõhtut korraldada. Õhtu ainsaks puuduseks oli... varajane lõpp.

Kontvõoras.

K Ü L A S T A G E

mööblitehas

«Venus'e»

suurladu

Viru t. 23, II korral

Tel. 456-04

Kõik koolis tarvisminevad

koolitarbed

leiate alati suures valikus

R. R. Ü., „**Töökoolis**“

Pärnu mnt. 28

Reservitud

Noorte lemmikäri

ja kõikide kooli-
kaupade sood-
saim ostukoht on

„Kooli-Kooperatiiv“

Talinnas,
Suur Karja 19. Tel. 456-32

Kes kahtleb, see veendugu!

EESTI KIVIÕLI A/Ü.

Suurim õlitööstus Eestis

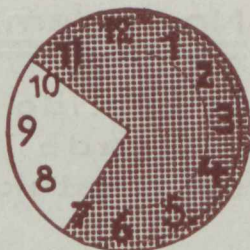

Tehased: Kiviõlis,
kõnetr.: Kiviõli 29

Müügibüroo: Tallinn, Pärnu mnt. 10,
kõnetr.: 478-66

55248

PÜHENDAGE

OMA VABA AEG ENESE-
ARENDAMISELE, LUGEDES

KIRJANDUST

KOOLIRAAMATUID
KOOLITARBEID
KIRJUTUSMATERJALE
JONISTAMIS- JA
MAALIMISTARBEID
PABERIKAUPU
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.
SOOVITAVAD SUURES
VALIKUS

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED

TALLINN: ● S. KARJA 23
● PIKK 2

„LASTE RÕÕM“ LOOB LASTELE RÕÕMSA MEELEOLU

ILMUB KORD KUUS

